Масcе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дения • ЕРА, 24 март, 1977 шу. • № 36 (5703). • Мах 2 кап.

ТАШКЕНТЕРА ДIАВАХАР

ТАШКЕНТ, 22 март. (ТАСС). Официальни визитаца Танзане ВIашагIкхийттача Республике водаш воля СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорний тахан Ташкентера дIавахар.

Аэродроме Н. В. Подгорныйн цуьна улуьбаьшна болха нахи вакъабоахаш вар КПСС ЦК Политбюро членаллa кандидат Узбекистана КП ЦК хьалхара секретарь Ш. Р. Рашидов, кхыбола официальни нах.

Цу дийнахьe а город Арушу (Танзани) дIакхаьчав Н. В. Подгорный.

А. Н. Косыгин Хельсинке кхачар

ХЕЛЬСИНКИ, 22 март. (ТАСС). Финляндски Республика Президента У. К. Кекконена вехарах ваха СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин доттагIала визитаца тахан укхаза хьакхьачав.

Хельсинки вокзале А. Н. Косыгин вакъавеяв вар Финлянде Президент У. К. Кекконен, премьер-министр М. Миеттунен, кхыбола официальни нах а хIаьта миттa Финляндера СССР посол В. С. Степанов а.

А. Н. Косыгинца цхьана Финлянде кхаьчав СССР арахьарча торговле министр Н. С. Патоличев, ГКЭС председатель С. А. Скачков, СССР мамча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель И. Н. Земсков.

Цу дийнахье а 1917 шера гуракхьа В. И. Ленин чуIийнача Хаканиеми ахача майдан тIарча дIагIарча квартире-музее вахар А. Н. Косыгин. Шенах хьалтехь доьллича мемориальни улта юхе хиаш дакара перемсии хилар.

Советски правительствана керте летечо В. И. Ленинан музее-квартире сийлахьа бирий книга тIа йоазув дир, хIаьта цу тIа, белгалда кьеча, йоах: «ЦIоаттIа дог тохадолийташ дика хет тхона Владимир Ильича Финлянде яьккха ха миттa сий деш дагайохийташ официальни Iаьдалаш «Финляндия — Советски Союз» яха обществон хилар. Советски Союза Коммунистически партин кхычерех тайша хIама доаца Финлянде бIччахьалкхе хьайра гIулакхa Iалальмате боккхача доарзIаме хилия социалистически пачхалкхен хьалчуч цIоаттIа сий деза доарзI оаха цунах.

Хистанинемерча кашмашка венок биллар вениоа, Финляндени Советски Союзан векара доттагIала гIуленеш дегIадоалaдера юкъе доккха дакъа лацача Финлянде президента Ю. К. Паасиквиво каш тIа.

Тахан президентски Дворце переговораш дIадолаелар А. Н. Косыгинна У. К. Кекконенна юкъе.

НОВ. Г. М. СУХАРЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Дукхача шерашка боркате Iилман-педагогически болх барахи республика общественно-политически вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота дойла геолого-минералогически Iилмай доктора профессора Сухарев Григорий Михайловича — академика М. Д. Миллионщикова цIергIча Грозненски мехкдаьтта института мехкдаьттапромысловни геологен гидрогеологен кафедра заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь И. ПРАВЕНЬКИЯ.

г. Грозный,
23 март 1977 ш.

ГIомарий арепашка хий диллaре боккха терхам тIaбохийт Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза кхаш леладераша. ХIанз гуракхьа дийнача ялата кахадаш хий дуллаш я насосни станци. Из болх йоккхача гоьзамца бу дукххача хена дениз цу колхозе поливальщикалл къахьегача марси сесаген Янмурзаевагiор Ахьмаден Нурбикаcи.

СУРТА ТIA: «Красный пахарь» колхоза поливальщица Янмурзаева Нурбика.

А. ТРУНОВА сурт.

ХОЗАЧА ДЕНОЕХ ПАЙДА ЭЦАШ

Хоза денача хIара денах бицаа пайда а эцаш, кхачкара бахаш сиадаьа Сунженски района механизатораша. Уж йистебаьнийб 20 эзар гектара тIа тIуниил дIакъовлаш ма; кхаш дьаха, культиваци яь, 2 эзар гектар лаьтта юха лаьа. Цар дIадийнай ялата лаьрхIа цхьа эзар гектар горохи кени, 1100 гектара тIа доакъара лаьрхIа кен.

Района боахамашка дIаболабеннаб хохаш, беттдуаргаш, моша горох, морковкаш, кхыдола баьцалдараш дIадe.

— Укх шера дукхьашка 630 гектара тIа коартолаш дIакоргIа оахa, — йоах района юрта боахама управлене керттерча агронома П. Шумилова. — Царех 480 гектар коартолаш кхеерга «Путь к коммунизму» яхача колхозе, хIаьта Галашкарча Орджоникидзе цIергIча колхозе — 150 гектар. Коартолаш дIaс болабеннаб Х. Амриев кулгалдеча № 1 йолча баьцалдараш кхедеча бригаде. Уж сихагIа дIайийна яхара бригада коллективана гIо деш ба С. Сенчекова механизированни отрядашкара механизатораш.

Масс боахамашка дIаболабеннаб ялатаи силосен лаьрхIа дIаювча хьажкIашта, шиташ тенараштa лаьттaш кийчде. СССР профсоюзий XVI-гIча съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильича Брежнева даьча къамьало хьинар айдаь болча районн лаьтта лeладераша дош дешад огротехнико ма-яххара за туллийташ дийен бIеэстии балхаш чакхдахa, аьнна.

М. РАШИДОВ.

16 апреле — коммунистически субботник

Хьинаре къахьегаргда

Ерригсоюзни коммунистически субботник дола ди хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш дахарга белгалдаккхара доладий социалистически декхараш тIайийнад Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша. 16 апреле коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва заводера 1840 болхло, инженерно-технически болхло, гIуллакхера нах. Дукхьал цу кхьон дийнахьа цар арахецаргья 32 эзар сома мехка электрофотографически машинаш, шариковни авторучкаш, кхыйола продукци. Шоаш даьккха кхо эзар сом ахчи пятилетка фонда юкъеделха лерхI цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

* * *

Укх шера 16 апреле нaI санна масcалa коммунистически субботнике арабала лаьрхIар Нохч-ГIалгIай гIишлошъяча управлене СМУ-7 гIишлоенхоша, В. И. Ленин ваь 107 шу дизара хетадаьча цу къахьегама денна дийр кийча еш ба уж. Цар белгалдаьккхай шоаш болх беш хургболa объекташ.

Коммунистически субботник долча дийнахьа гIишлошъяча участкашка, бригадашка къахьегаш хургва 480 гIишлошхо, инженерно-технически болхло, гIуллакхера нах. Царех 280 саг гIишлон-монтажни балхаш деш хургва. Вож 210 саг гIишлошъяча участкашка лостам беш хургва. Цар бытовни служебни помещенешта кIирал тохаргья, басараш хьокхаргда.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа даьккха 7100 сом ахчи пятилетка фонда юкъехьоаргда.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

МАССАНЕ А МОГАДУ

МАШИНАШЪЕРАША КЪОАБАЛДУ

Аз а са новкъосташа а тераам тIабаьхийта ладийгIар СССР профсоюзий XVI съезде КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даьча къамьалага. Цо цига мел даьча къамьал, профсоюзашта хьадхашка оттадаь декхараш советски халкъа вахаре, боккха доарзIам болаш да.

Къаьстта белгалдеш дийцад цо къахьегама дисциплина, араяхача продукце дикал, производства эффективность лакхъярах, бахача нахьа вахаре хьалаш тоадарах, иштта кхыдола деш.

Цо советски нахa хьалхашка оттадаь декхараш дег тIара къоабалдеш хьалхоац тха цеха берригача болхлоша. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тIайиша декхараш хенал хьалхе кхоачашдергда оаха, йоах машинашъераша.

Ю. ЛАНКИН,
«Красный молот» завода нефтеаппаратурни цеха мастер.

КЕРДА ТОРОНАШ ЛОХАРГЬЯ

Берриге советски нах а санна, укх денаьца СССР профсоюзий XVI съезда балхаеа лаьрхIIа хьожаш ба МагIалбикера бурувдеттараш. Мехкдаьтта лехараша къаьстта цIоаттIа дог гIоздаьнна тIайийцар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева СССР профсоюзий XVI съезде даь кIоаргга чуловцам бола къамьал. Укхаза Леонид Ильича Iалальмате нийса аьлир къахьегама сага дагалаттача эгаде чьамсарчоа, цуо вахаре кертерчох. Цо къаьтта белгалдаьхар партеи пачхахьалкхени чухьарча а арахьарча а политика керттера декхараш, уж кхоачашдеча советски профсоюзацца де дезараш. Л. И. Брежнева цIадхил а хьагойтар вай социалистически дахе хоза, советски нахья вахар дIахо тоадара, дунен тIа машар цIоаргIбара коммунистически парте пахеддаш йоахо елга.

Парте дайкьега дaь кхайкарал доарзI тха бригадерча бурувдеттараша Л. И. Брежнева профсоюзий аргIанарча съезде даь къамьал. Тха бригадерча интернациональни коллективо пунна жоп дала лерхI кхы а хьинаргIа къахьегарца, керда торонаш лехарца, пятилетка шоллагIча шера декхараш толамца кхоачашдарца, Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дуза цIей кердача къахьегама котолонашца белгалдаккхарца.

Ш. ЭСМУРЗИЕВ,
МагIалбика бурувдеттача управлене мастер, КПСС XXV съезда делегат, СССР Лакхехьарча Совета депутат.

Укх денаьца Назрановски трикотажни фабрика болхлоши цIоаргIа уйла тIахаьйта Iомаеш я XVI профессиональни Союзий съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аь доклад. Фабрика хIара цехерча, участкера болхлошта из дIайоазийтаи ба агитатораш, политинформатораш. Царех цаI я КПСС XXV съезда делегат, хIамаш тегача цеха агитатор Орцханова Зоя.

Новкъоста Л. И. Брежнева профсоюзий XVI съезде аьча доклада тIа дувцачо къаьгга хьагьоих дунен тIа машар хилийтара, советски нахья хьалторо тоавра парте XXV съезде белгалдаьхараш дика кхоачашдеш хилар, яхаш дуьц болхлошта агитатора Ахьмеда Зоес.

Профсоюзий XVI съезде Л. И. Брежнева даьча къамьало цIоаргIа легаш гIоздаьхаш трикотажни фабрика болхлоша лаьрхIад тIа-тIа къахьегамен производственни дисциплина тоа а еш, шоай торонех, кхоачамех, хIара балха минутах, оборудованех бизза пайда ийбе, Октябра 60 шу дузача дезача цIейна дика хьахьегама совгIат кийчде. Цу дезача дента шоаш шера план кхоачашъе декхараш тIайийцад дукхача болхлоша.

Фабрика коллектив а къаьстта дика къахьегаш я укх юбилейни шера. Шин бетта планал совгIа ара а хийца цо маьхала кьаккхай 100 эзар наргли. ХIаьта хьалхарча квартала плaн 25 марта кхоачашъе лерхI фабрика болхлоша. Из да цар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева профсоюзий XVI съезде аьча доклада дуц дола жоп.

СУРТА ТIA: агитатор, КПСС XXV съезда делегат З. Орцханова болхлошта Iомаеш я новкъоста Л. И. Брежнева аь доклад.

И. ЯНИЕВА сурт.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМАШ

Хургболча хьувкъама йоакхе а еш, бIаьстан балхаш бIубенна дIадолаваьл Сунженски района ЦIеча Эскара цIергIча колхоза кхаш леладераша.

ТIоадал 2000 гектара тIа дIа а къайла, хIаьта 1000 гектара культиваци а яь, цар хIанaлехьа дIайийнай: горох — 30 гектар, моша горох — 25 гектар, кен — 30 гектар, хох — 5 гектар, свекла — 3 гектар, морковь — 1 гектар. Из болх толамца чакхбоаккхаш къаьстта доккха дакъа лаьцар производстве хьалхалаттача механизатораша Крыльцов Владимира, Ефимов Олега, Лысенко Виктора, кхычар.

М. ЦУРОВ.

КЕРДАЧА КО ТАЛОНАШКА

СССР ПРОФСОЮЗИЙ XVI СЪЕЗДЕ

21 марта сайрийнарча заседане съезда делегаташ ладийгIар профсоюзий Центральни ревизионни комиссе яьча отчетага. Доклад йир комиссе председатела Е. Ф. Гугинас.

Цул тIехьагIа ВЦСПС-ен Центральни ревизионни комиссен докладаш юкъе болабелир. Пренешка эгара хьалха къамьал дир профсоюзий Московски городской совета председатела Л. В. Петрова. Вайна массанена а, аьлар цо, цIоаггIа дег чу дижар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева боккха чулоацам болаш, дог гIоздоаккхаш дола къамьал. Цо кердача низаца хьахьекхар советски халкъа доккхийча, кхоллaмаш дечa творчески низех бола ленински парте тешам, белгалбаьккхар мехка экономически социальни вахара даькъера профессиональни союзий боккха лаьрхIам.

Оратора дийцар пятилетка заданеш хенал хьалхе кхоачашъяра тIаерзаьча москвий социалистически яхьа хьакъехьа, КПСС XXV съезда решенеш толаме чакхъяха лаьрхIа уж хиларах. Москверча делегаце цIергIа Л. В. Петрова предложени елар отчет еча юкъагIара ВЦСПС бола къоалбабе.

Ленина орден лелаеча В. И. Ленина цIергIча Костромской льнокомбината ткачихас Социалистически Къахьегама Турпала В. И. Плетневас хоам бир, КПСС XXV съезд хиначул тIехьагIа шу дузаш ше кхаь шера планаш кхоачашъяь хиларах. Из толам цув даькъала бийнаб Леонид Ильич Брежнева. «Шиа тIоровш юххье дена юха дархIа а аьрдIа, кхы, а доккхагIа толамаш доахийта социалистически хьалхалаттача болхлочо шиа пхе шера план Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш чакхъяккха, хIаьта укх пятилетке ерригаш а кхойтта шера заданеш кхоачашъе лаьрхIад.

Советски болхлой классa вокал йолча цо дег чукъ эгIазал йодаш харцдир СССР-е сага бокъонаш «телхаю» яхаш буржуазни пропаганд хьадата а лувцаш дувца доацараш. Советски халкъ, аьлар цо делегаташа деттарш тIоараш а долаш, — шиа мехка бокъонца вола да. Капиталистически дунен тIа сага кхыметтел вIалла дага а йохаргйоаца бокъонаш болаш да вай!

Съездага дег тIара моаршал дуц къамаьл дир профсоюзий Дерригдунен федераце (ВФП) председатела ЭНРИКЕ ПАСТОРИНОС. Шуй съезд дIайолленнай, аьлар цо, къахьегамхойа дерриге прогрессивни адамаша Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар — къамаш Iазапах халкъаш мукъадахара зама, капиталистически эксплуатацех къахьегамхой мукъабахара зама хьа а ййалла низий соотношени оваргара дениз дийна йола исторически событи белгалъяккха кийчлуш долча хана. Оратора белгалдаьккхар, СССР-ои кхыча социалистически мехкашен даьха толамаш дерригача дунен тIарча къахьегача адамаштен халкъаштен хьал-торо тоаяр дуцьега социальни прогресс бахьан доацаш цар лоаттабеча къовсаме боккха стимул хилар.

Машара низаца, эгара хьалхарча аргIанна СССР-ои кхыча социалистически мехкашен, аьлар Э. Пасторинос, доккхийи хоадаиболлаш долен толамаш дахьан дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбар дуцьа, тайп-тайпара общественни строяш йола пачхахьалкхеваш машаре яхара принципаш дунен политике цIоаргIьар духьа лоаттабеча къовсаме. Из цIоаргIдаьд Хельсинке хиначa Ерригевропейски совещане исторически соглашенешка.

КПСС ЦК-ас дайтача моаршал тIарен Леонид Ильич Брежнева даьча къамьалан хьагуш ма-дарра, Коммунистически парте дас санна цIоаггIа йоакхо еш хиларах дийцар профсоюзни Украински республикански совета председатела В. А. СОЛОГУБА. Цо белгалдаьхар ахь вIаштIехьаккхара дешаш. Украинерча дукха эзараш йолча къахьегача коллективаша декхараш тIайийцад пятилетка шиа шера заданеш Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш кхоачашъе. Эзараш предприятешен объединенешен встречни планаш тIайийнай укх шера. Оратора иштта оттадир хIанзарчар тайпара йола тIехдика хIамаш производа предприятей бензи дукхагIа тIабехийтаиза барг па киларах дола дош а.

ХIанз Москве съездий Кремлевски Дворене болх беш йолча профессиональни союзий XVI съездо хьахьокх партея халкъея йохаргйоаца цхьовгIо, советски профсоюзаш КПСС Центральни Комитета гонахьа айкха кхотаена йолга.

Вай ерригача общества хIара советски сага Iалальмате боккха доарзIам бола дешаш да делегаташа дувцараш. Съезда трибуна уIара цар дувц КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл, СССР профсоюзий XVI съездага КПСС ЦК-ас дайта моаршал цIоаггIа деташ гIоздаьнна воаш тIаэцарах.

Съезде дувца керттера дош малагIа да аьлча, — из да Советий Мехка эгара йоккхагIйолча общественни организаце профсоюзаша КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча лоаца дакъа да. Делегаташа бIубенна хьакхайкаду турпалча советски болхлой классо, колхозии ахархоша, интеллигенце парте еча йоакхочна жоп а луш Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара Ерригсоюзни социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржаергхилар, коммунизм хьалъеча ерригача участкашка керда котталонаш йоахаргхилар.

Ленински парте массаза а массе хIамаш тIехь а тешаме ког гIортолла йолаш юс советски профсоюзаш, уж хьинар доля цуи гIоончаш а. Керттерча дакъе из маIан долаш да съезда берригача делегаташа деш доле къамаьл.

— Вай довккал ду, — аьлар В. И. Ленина цIергIча Костромской льнокомбината ткачихас, Социалистически Къахьегама Турпала В. И. Плетневас, — паргIатача къахьегама общество, бокъонца демократе йолча общество, хIара саг кортамукъа волча общество воаш дахаш хиларах. ХIара советски сага бокъо я къахьегa, деша, садаIа.

Сона дицлац, дIахо дувцар советски болхлой класса викало, се Японе хилар, цу мехкарча кхалнахаца вIашагIеттавлар. Тхона цар дийцачох, цига маIача нахa нийса болх бича кхалнахa дика кIезигагIа алапа тел. Уж тешаш бацар вайна хьабе болх бац яхьяга фуд хаш аьлча, советски наха мах боацаш дарба ду, кхалнаха маIача нахa нийса алапеш тед, къоанал Iалашъяь я аьча. Капиталистически дунен тIа нахача сага гIанахьа а дагалоха йиш йоаца бокъонаш йолаш да вай. Болхлой класс, Советий Мехка берригa къахьегамхой массаза хила а хиннаб, ба а ба, хург а ба Коммунистически партеца цхьана.

22 марта СССР профсоюзий XVI съезд дIахо болх беш хилар. Президиуме — партеи правительстваи кулгалхой, ВЦСПС секретараш, производства хьалхалаттaраш.

— Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхаргa эргадаьккха тоа а еш, — аьлар профсоюзни Ленинградски областной совета председатела В. П. Проворова — ленинградцаша бахха юкъекхуьь дийна дукха керда торонаш. Предприятеша смежникаша йоайла вIаши цхьана гIулакхаш леладелга шерра даьржид. Цо новкъостал ду Саяно-Шушенски ГЭС, БАМ, «Сибирь» яха атомоход, кхыбола тракторaш санна йола доарзIаме халкъбоахама объекташ хьалъелга сихде.

Краснодарски края Кореновски района Кирова цIергIча колхоза механизированни звенон звеньевойс, Социалистически Къахьегама Турпала Н. В. Бобылева дийцар Кубана боахамашка юртбоахама культурай эггара боккхагIа бола хьувкъау кхебара. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу даха ма-доаггIара вакъа дахара яьржача ияьах.

Металлургаша, дерригача советски халкъо санна, тIаттIа къахьег пятилетка заданеш кхоачашъяра тIехьа, аьлар металлургически промышленноста болхлой профсоюза ЦК председатела И. В. Костюкова. Предприятеи технически эргаьаьа кийчъяро технологически профессешта интенсификаци ярои, болхлошен специалистшен творчески къахьегаро Iалашдир из дакъа боарамагIа дегIахилга.

Польша профсоюзий Центральни совета председатела Владислава Кручека съездага моаршал хоаттиш ше къамаьл деш белгалдаьккхар дерригача адамлeнна дегIанхара никъ Октябра ядешa тахан хьагойташ хилар.

Советски Iаьдале 60 шера советски Казахстано даьхача толамех дийцачча тIехьагIа профсоюзий республикански совета председатела С. М. Мухашева кIоаргга даьшхар производственни дешаш, яхь, къахьегамхой салоIам вIаштIехьбоаккхача профсоюзни организацеша чакхдоаха гIулакхаш.

ГIишлошъярен гIишлой материалий промышленностен болхлой профсоюза ЦК председатела И. А. Ланшина хоам бир гIишлошта юкъе «Плана юкъедихьар шиа хинна хьалаьаьккха деза» яхача дезаргIа шерра яхь яржарах.

— Вай хIаранс — аьлар № 2 йолча Нижневартовски бурувдеттача балхий управлене бурув деттача мастера, Социалистически Къахьегама Турпала Г. К. Петрова, — шиа гIулакхаш, шиа къахьегам буст парте XXV съезда решенешца. Нагахьа санна эффективно а дика а Iа болх бой — хьо хьай гIулакхa говзанч.

Съездага моаршал делар паргIатарча немецки профсоюзий объединене Центральни правлене председатела Гарри Тиша. Тха делегаце, аьлар цо, цIоаргIа терхам тIабахийта ладийгIар съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлага.

Отчетни юкъа партийни организаций кулгал а деш Белоруссе профсоюзий советашен комитеташен, аьлар профсоюзий республикански совета председатела Н. Н. Полозова, дикка айбаьб организаторски балха боарам.

Юрта хIанз цхьаккха юртбоахама производства е общественни вахара участок яц профсоюзаша влияни ца еш. Из белгал а даьккха юрта боахама болхлой профсоюза ЦК председатела Н. Ф. Шкуратова дошаш дийцар юртарча профсоюзни организацена парте аграрни политика чакхйоахача баьча балхах.

Советски нахья вахара хьал дIахо а тоадара тIаерзаьь парте экономически стратеги дерригIа чакхъяхарах дийцар СССР Госкомтруда председатела В. Г. Ломоносова.

СССР профсоюзий XVI съездага моаршал делар столица къонача ленинцаша.

«Донецкуголь» объединене Абакумова цIергIча шахта очистной забоя болхлой бригадира, Социалистически Къахьегама Турпала В. Н. Пяхтерова дийцар цо ше а цун бригада болхлоша а кIор боаккха промышленность дегIайоалаечен эргаьаккха тоаечен къахьегама механизаци еча лаьнача дакъах.

Съезда делегаташка моаршал делар Чехословаке Революционни профсоюзни болама Центральни совета председатела Карел Гофмана.

Мандатски комиссе доклад йир цун председатела А. В. Викторова.

МосавтоЗИЛа профсоюзни организацие гIулакхех а цун йоакхонех а дийцар цу производственни объединене профкома председатела П. Н. Чигрина.

Профсоюзий Узбекски республиканскиа совета председатела И. М. Махмудовис хоам бир, боайби гуабеча, экономика кхыдола доакъош дегIадоаладеча республика къахьегамхоша укх тIехкхьарча шерашка дикка доккхий толамаш даьхарах.

Вьетнама профсоюзий федераце цIергIа съездага моаршал делар цун председатела Хоанг Куок Вьета.

Машинаькъа транспорта болхлой профсоюзе ЦК председатела Н. В. Ковалева дийцар «1976 — 1980 шерашка машинаькъа транспорт дегIайоалaра хьакъехьа «де дезерех» бола КПСС ЦК сопам кхоачашбеча хана дукхагIа бола профсоюзни болх мукъаш дIа-юха кхахьар Iалашдена бе безаш хиларах.

Тха заводе хьалкхуш лаьтт башха-дика болхлой тIехье, белгалдаьккхар Дзержинске цIергIча Днепровски металлургически завода доменни цеха воккхагIволча горновойчо, Социалистически Къахьегама Турпала С. Ф. Гладкс. Къахьегама нахь дIаболабераштa ерригa шоай профессиональни вахарен опыт дIалдара болхлой тIакьийхар цо.

Съездага моаршал хоатташ профсоюзий Ерригвенгерски совета генеральни секретара Шандор Гашпара белгалдаьккхар, шоай социалистически дахе дегIайоалаеча, социалистически демократе дIахо дегIайоалаеча советски профсоюзаша Iадальмате доккха дакъа юкъедиаь хилар.

ХIанзара пятилетка — йоккхача масштабийи экономически торонийи пятилетка, аьлар приборостроени, автоматизаци средствайи управлене системайи министра К. Н. Руднева. Цо белгалдаьккхар отраслена хьалхашка хIанз Iалальмате доккхий декхарш латтаьш хилар.

Съездага моаршал хоатташ къамаьл дир болгарски профсоюзи Центральни совета председатела Мишо Мишева.

ГуржегIа укх тIехкхьарча шерашка хиннача хувпамех оалаш, профсоюзий республикански совета председатела Т. Н. Мосашвиле уж процессаш чакхдоалача профсоюзий доарзIамах, Iилма-технически прогресса цхьайолча проблемех дийцар.

Социально-экономически дегIаахара дахьe советски къахьегамхоша даьха толамаш Iалальмате доккхий да, аьлар съездага моаршал хоатташ Африкански профсоюзий цхьоцгIон Организаце генеральни секретара Деннис Акумус.

23 марта дIахо болх беш хилар съезд.

(ТАСС корр.).

ВАЙ мехка хиина Сийлахь йоккха Октябрьски социалистически революци дерригдунен-исторически лоархIам болаш я; цо массаза а Iоьшуш ертоя капиталистически лоацах шоаш мукъабахар духьа къовсай лоьттабеха берригача къахьегамхоша. XX бIаьшерин — коммунизмо йоккхий коталонаш йоахача бIаьшерин аналох сийрдалькка. Iерговон ала лотабир дунен тIа эггара революционнерГа йолчу больше- ла цу низой цхьоагIонах латт дунен революционни процесс — Октябрь котбаьлча денз Iалашмате сиха дегIаккхуьла йолаш хьйст.

Цу тайппара, Октябрьски революце хьакхедла дунен тIа уггара хьалхара социалистически пачхахьалкхе дунен халкъашта юкъерча хьала, пачхахьалкхенашта юкъера юкъмоттиг оIашагIеккъяккхара тIа-тIа хIоаргаГIа воздейстан ен йола йоккха фактор а хиина дIа- белгалдоахача СССР аратьарча политико боарам боаша йоккхий коталонаш хьахача хьалашка, халкъа творчески низаш чIоагIа тоаденна а доаш. Дунен халкъашта юкъе хIанз сиина йоккха сий долаш хIенайна рIаскха а зиинбаш вай мохк. Советски наци дегIтIера баркал оал партена, КПСС Центральни Комитета, цун Политбюрона, Л. И. Брежнева [illegible] та бола гIулакхаш [illegible]

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

ДУНЕ ТОХАДАЛИЙТА РЕВОЛЮЦИ

никий ленински парте Сийлахь-боккхача Октябра исторически дIеюшка. Цу турпалча денош-та вай дукхагIа гаьна ма доал, дукхагIа лакхлу дунен тIа эггара хьалхерча социалистически революце сийле.

1918 шера ляхаре Советий III Еррийгроссийски съезда трибунера В. И. Ленина кьахкайкадьд: «Вай Советий социалистически республика чIоагIа латтаргья дунец халкъашта юкъерча социализма бага сейна, дерригача къахьегача адамашта хьалхашка хьокхам санна».

Росси болхлой классе цхьахьега ахархойк Коммунистически парте кулгалаца общество дегIаьахара керда ниха буалача юьиг дIайолаьраш а хиина дIаьттар, цу цхьан хаина шийна нийсса кхы доаца къонахчали турпалали хьа а хьекха.

Советски халкъ — Сийлахь-боккхача Октябра турпалхой хиларе ма-йоаггIара йола тIехье — цар къонахчали турпалали шийга а ийца, нийсача накъагIа доаа марксизма-ленинизма байракха кIал а вт-та. Хьалха тIехьабиса мохк хиина Росси. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци аьнначул тIехьагIа дIайнкача юкъагIа иза бола социалистически держава а хиина дIаьттай, коммунизм толаме хьалхьа доаал. Эггара хьалха латта техника, тIехйоккхий стенокеш, тIехнийсе приборош, автоматически, электроно-счетни машинаш, космически кемаш хьадеш бола мохк а хиина дIаьттаб вай мохк. Вай йоккхийча коталоний бухь а хиина дIаьттад дунен историе чухь шоашта нийса кхы цхьаккха доаца советски наьна кулгаша хьадаьча кемашца - спутникашца турпалаша - космонавташца УIаьттанна гонахьа даь наькъаш.

Октябрьски революци котъялларо геттара чIоагIа алкакий вай ерсий революци шоай чатара тешамегIен баьхьа йола цхьоагIонхо хилар гуьдадьнача колониальни шоай мукъагIа доацачен халкъаша лоттабеча антиимпериалистически къовсама. Октябро хьайийллай керда, антиколониальни революцейн къамий - колониальни лоала ерригда система йохаран зама. ТоIадаь доахача халкъашта бIаргадайра, юкъарча моастагIчов — империализмана духьаларча экономически дегIадаьккача мехкий болхлой классацарча эйкхача цхьоагIонно кIоарга демократически эргалонаш яра, капитализм юстара а юташ социализмага доалара йоккхий торонаш хьеллиллга.

Вай мехка Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революция котъяларо чIоагIа ларл еллай дунен революционни процесс дIахьош доала нийзаш хьарсам чу. Советски Союз дунен социализма система, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама, къамий-кортамукъален болама дерригача мехкашта цхьана вIашагIтохара.

ХIара дениа чIоагIдуш йол-ттай. Дунен халкъашта юкъе цо чекхйоала гIулакхаш шоай ма-дарра цхьана леладу доттагIале гIулакхаш чIоагIдаран дегIадоаладарах, машар чIоагIбара, тешам боаре тIемаша адамий вахара юкъера дIададера тIадерзадаь да.

«Октябрьски социалистически революце, — аьнна Л. И. Брежнева Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаьча КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета торжественни заседане ше доклад еш, — чIоагIа дIаьхьалла теттад дунен ерригд общество дегIаер, сихбаьб революционни кортамукъален къовсама лелам. Цун байракха кIал Октябрь котбаьннача марксизма - ленинизма идеяш тахан миллионаш болча наьха хьакъалашкен дегашкен ессай, кхолламаш ду боккха низ а хиина дIаьттай».

Ший баьчча сийлахь-доккхий васкеташ кхоачаш а деш парте хьаьй Советски Социалистически Республикий Союз — къамий политика толара къаьгга образец.

СССР халкъий интернациональни вошал теккхад Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка. ДаьргIа вола моастагIа — фашизм, эша а яь. Советски пачхаьалкхено доацача хана ерзайнр тIемо яь хала човнаш, доккхий толамаш даьхар чурчен арахьарчен политика дерригача доакъашка.

Вай мехка хьакиинай керда исторически юкъбала — советски халкъ. Цунна лерде уалхьаьлке леларе даьгъа болхлой классега а долаш ахархойк интеллигенцин йохаргйоа цхьоагIо, мехка дерригача халкъий народностийн доттагIал.

Халкъашца - вежарашца оагIув оагIох а тоха керда хахар кьаьлеш боакх Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Историе чухь хIоаналща цIаккхе а хилавоац вай мехка къамаштен халкъаштен юкъе вIашагIйоьдаьккерош сиина дола вIаши юкъера гIулакхаш, цара юкъерийр сиина йола духовни гаргало. Цар доттагIали йошала чIоагIдаьккад Октябрьски революце алана юкъе.

Вай мехка экономикен культурен боарам боаш чIоагIа лаенний нйслагIча пятилетка сийлахь - йоккха программе кхочашъяр бахьан долаш.

Коммунистически парте кулгалца нйслагIча пятилетке керда гIа баьккхаб коммунизма материальни - технически база хьехча, халкъа вахара боарам лаккхбеча, мехка кхерамзле Iалашъеча.

КПСС XXV съезда исторически решенеша хьинар айдаь болча советски наха тахан рапорташ тел шоаш даьхача къахьегама толамий хьакъехьа. Вай республика дукхача промышлени предприятей, гIишлошъечен транспортнии органзацей, колхозийи совхозийи коллективашца хапал хьалха кхоачашьяй нттлагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш.

Сийлахь - боккхача Октябра Дахаено революционни цIей лелга Iалашдара цар хьега къа бахьан долаш.

Коммунистически парте хьаькъал, цо Iилман накъьаца ду кулгал, доллача хIаман тIехь коталонаш йоахача ленинизма идеяшта из тешаме хилар — уж сийлахь-доккхий лерхIараш вай кхоачашдергхилара бола тешам.

Ленина идеяш, Сийлахь-боккхача Октябра идеяша сийрдабоах советски халкъа, Iаьапан эксплуатаценех кIалхара боалар духьа, паргIато, демократи, машар, доттагIал, социализм коммунизм бахьан долаш къовсаш лоттабеча дерригача дунен хьахьегамхой ааь.

Социализм хьаьъча шерашка промышленни производства объем вай республике 110-зза лаккхъеннай. Цу юкъа доакха мехкдаьтта 20-зза, арахеца машиностроене продукци — 1800-зза, кхача промышленноста продукци — 240-зза дукхагIа хиннай.

Советски Iаьдал латтача шерашка цу юкъа доккхий хувцамаш хиннад республике Iилмен культурен дегIайоагIача. Шин вузе, 12 юкъерча специальни дешара заведене, 470 общеобразовательни школе, дешара кхьча заведенешка хIанз деша вагIа 360 эзар совгIа саг, е республикера хIара кхоаллагIа вола саг. Вузашкен Iилматохкама учреждененашкен къахьегаш 2000 гергга Iилман болхло, царех 30 доктори 350 Iилмай кандидати ва, шоашца хоачий е гIалгIай е болаш.

Советски Iаьдал латтача шерашка Нохч - ГIалгIайчене мехкдаьтта промышленностаца цхьана хьа а хиина дIахо дегIанкай мехкдаьттахимически, электроэнергетически, машиностроительни, вйген хкачанг промышленность. ХIанааш кхоллаш дола низаш сиха дукхагIа хиина хиларах хувцеденнад республика сибат. Хьакинай керда промышленни городаши болхлой поселкаши. Городашка Аргуне, Назране, болхлой посёлке Карабулаке хьаьй машиностроительни, кхача, гIишлой индустре предприятеш, дегIаух эйгвчен мехкдаьтта доахчен промышленноста доакъош.

Октябрьски революци хиннача тIехьагIа дIаяхача юкъагIа хьахиннай болхлой класса йоккха отряд — хьалха латта общества социально - политически низ. Нохч-ГIалгIайчен промышленностера болхлой 1913 шера хиннарашца нийсбича 10-зза дукхагIа хиннаб 1975 шера.

ХIанз республика халкъа боахаме къахьегаш 70 эзар совгIа специалист ва лакхерен юкъера специальни образовани йолаш, хIаьта царех ахаш совгIа — кхалнах.

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, шерра социалистически яхь йоаржанай 1977 шера — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача юбилейни шера, керда толамаш дахара экономикен культурен дегIайоалаеча, халкъа материальни хьал тоаеча.

Н. КУРБАНОВ,
профессор, исторически Iилмай доктор.

БАЛХА ТIА ХЬАЛХА ЛАТТ КХАЛНАХ

ДIадаха пятилетка хьалхара шу дикача къахьегама толамашца бедгаьлаьккхар Карабулакски химически реагентий завода болхлоша: Шера план хана дукхха хьалха 16 декабре кхоачаш а еш [illegible] шера тIаийна доккхий декхараш толамца кхоачашдара бола ларе еллар цар.

Иштта дика къахьегаш дIадолалая завода [illegible] продукци [illegible] 102,5 процента продукци махкахча ...ахара шие бетта задани 106,8 процента кхоачашъяьй цо. Предприяте болхлоша плана совгIа махкала дьаккхай миттаи эзараш сомий мехла тайп-тайпара продукци.

Тха завода берригда къахьегаш барех ахшим кхалнах ба. Цар дикза дакъа лаьцад уж толамаш доахача. Хьинаре къа а хьегаш баькха-дика толамаш доахаш хилара коллективе лоархIаш сийдеши ба къахьегамхой районни посёлкови Советий депутаташ Титовская Лидия Анатольевна, Белякина Валентина Васильевна Кущева Валентина Петровна, Султанова Лидия Гасановна, халкъа суда заседатель Гоголева Инесса Савельевна. Заводерча кхалнах 17 саг коммунист я. Царех цхьаберш тайп-тайпарча производствени участкашка кулгалдеш ба. Масала, лабораторе службана керте лятт Абрамина Светлана Ивановна, производственно-технически отдела кулгалдеш я Пономарева Любовь Павловна. Иштта тайп-тайпарча отделаште керте латташ ба Тоткогубова Нина Григорьевна, Федаева Прасковья Семеновна, Рудакова Ольга, кхыбараш.

Доахача къахьегама толамашка хьежжа дукха совгIаташ тийннад заводерча кхалнаха. Павлова Валентина Михайловнана «За трудовое отличие» яха медаль еннай. Дукхачарна социалистически яхье котбаьнарош яха сийлен Знакаш еннай. ВорхI кхалсага портреташ хьаттека доахк предприяте Сийлен доска тIа. Царех я Бачметова Лидия, Вавдцева Клавдия, Плутова Александра, кхыбараш.

Лоаппа аьча, маIача наха нийсса производстве хьинаре къахьегаш ба предприятеа кхалнах а. Цар тIагIертта къовсам лоаттабу Октябра 60 шу дузача дезача цIейна къахьегама совгIат кийчдара.

Н. КОСИВЧЕНКО,
тха штате йоаца корр.

Грозненски ремонтно-механически завода котельно-сварочни участка болхлошта юкъе дикагIа лоархIачарех хаддалза социалистически яхье хьалхалаттачарех я электросварщица Суркова Ася Кузьминична. Цхьаккха смена дIаяхийтан яц цо шийна сменни норма 180 процент кхоачаш ца ен. Октябра доахча цIейга кхачадеш цо шин шерен ех шерен дааш кхоачашъе ше тIаийна социалистически декхараш толама кхоачашдергхилар къаьгга хьаькьх цо. ХIаналехьа дукха хIама ца эшаш, шин шера задани кхоачашъяьй цо. Иштта къахьегаш йолча Ася Кузьминичнайна участка болхлошта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударнин яха сийлен цIи еннай.

СУРТА ТIА: электросварщица А. Суркова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАР ДУХЬА

Дика хоаш да, баьцоагIаш къона йолча хана кхача ца тоъар цера къаьстта чIоагIа Iатхьалта, цудухьа тIайоалача хIамашта Iалаьмате боккхача лоархIаме да дIадоача хана мугIарашта юкъе е бIена удобренеш товсар. МугIарашта юкъе тоссаш йола удобренеш комбинированни сеялкаца тосс. Цо ба-беча ымшашкара фуъ тукашъ Iоухача шодлагаша гIолла Iотесс уж, цхьабакъда цу хана фуьен удобреннеи юкъе латтий отт. Цу тайпара способ дика я, хIено аьча дешаш латта фуъ хьалтIахьайна эгаргашш геттара тIера хул лаьттанарча тулашта, хIаьта удобренешта юкъе а кийслаш. Удобрения дукха хила а езац — гектара тIа 10—20 килограмм.

ХIамаш дIадоача хана мугIарашта юкъе е бIена лоадаш боаш удобренеш тайсача, тIадоагIача хоахача эгаргаш тIа ьаттув боле хьалаш нийслу, тIажха уж ешагIа дегIадоагIа, аьттув боаш хьалаш, масала, лаьттанца цхьан юкъа тIоадбал во тоъар, дааараш, зуламергашнаньара хула Iоткъам аттагIа доалу царга. Цул совгIа, тоъал доацача хана хаьнгий оас дика хул, оьлаш чIоагIлу, хIаьта из бахьан доаш торо хул цар лаьттанцарча хьоаналах, къаьстта а удобренех пайда дикагIа эца.

Халакете а, цу деша лерттIа уйла яц боахамий кулгалхошен специалисташен.

Гаьна яц бIаьстан кхашкара болаш шерра дIадолалургдола да. ХIаьта культурай фу дIатоссача хана удобренеш товсара а кийчъь ьынаиа сеялкаш, дерригача боахамашка уж товнь яынаале а. Соакха бIаьстан юкъе культураш дIадоача хана удобренеш ца е тоссаш дукхаш актача. Назрановски района совхозашка хиина сурт юхе дьалташка ца оттайтар духьа боахамий кулгалхоша укх юхе хьоаца кIоазигача хана чухь дIадаьхаза дергдаш сеялкаш тоечча хиина дита кхоачамбоацараш.

Вайна ма-гарра, из гIулакх терхал ца деш дита мегаргдац.

И. ЧУМАКОВ,
Назрановски района вахагIоала агрохимик.

Грозненски экспериментально - механически заводе дукха болхлой ба Октябра 60 шу дизара дезача цIей сийна доккхий социалистически декхараш тIа а ийна тIеххоачашдеш. Царех цаI ва токарь Килькинов Николай Викторович. Шийна повкъостайта хьоахаш а тоааш, хIара сменагIа нормаш 120 процент кхоачашъо цо. Оасаре къахьегарал совгIа ше мел кийчъо продукци дикей тIеххкен мара хилийтан цо. Цудухьа цо хьоаю продукци цхьа дIаелча юха ца еозаеш дIайода.

Ший опыт вог раьза долаш дIа а луш хьттех говзанч кийчьаш цо. Уж а шоай хьехархо санна хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш ба. ХIанз Николай Викторовича токара говзал Iомаеш ва Дмитриев Владимир. Из а балхах дика кхеташ воагIа.

СУРТА ТIА: (аьрдельйра аьттехьа) токарь Н. Килькинови цун ученик В. Дмитриеви хьахча оатхалата хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ОКТЯБРЬ СА ВАХАРЕ

АЛАН ШЕРАШ

1917 шера, Петрограде Советски Iаьдал хьаккхийкадьад В. И. Ленина. Цу хана со 23 шу даьна ва [illegible] вIашагIъеккхаш латтар бичераховски отрядаш. Цу хана оаха, Дошлакъий-Юртарча наха а, вIашагIъеллар Гойтов Iаддал-[illegible]

1918 шера [illegible] чайнии комиссар а лаь Владимир Ильича Ленина вайтавар Серго Орджоникидзе. Сиха вйдолар гIалгIашта юкъера цун сий. Къхат-мотт ца хой а цо дуццарах кхетадир вз, айса хержар ийса нихъ болга, цудухьа къона Советски Iаьдал бахьан долаш топ бе а елар лета а лаьрхIар.

1918 шера IV халкъа съезд гулйир Владикавказе, хIаьта из лораелта тхоа тIайдалар.

ДагадоагIа сона, Серго Орджоникидзе кулгалца бичераховски бандаш йохаь. Майра лийтар Бичукури Давида, Албогачиев Куръий, Мальсагов ЗаIший отрядаш.

1918 шера 12 декабре цо Ленинга яхийтача телеграмма тIа Серго Орджоникидзес лора Владикавказерчен ГIалгIашкахьарчен революционни событеех, бичераховцаш маьбарах, хIаьта иштта гIалгIай керте а болаш летача лоамен наха цу событешка мел доккха хIама карагIдаьннад.

ДагадоагIа сона 1919 шера 2 февраль. Деникински эскара командоване хабар дайтадар Владикавказе яхача гIерташ бола шоай бIу Долакха-Юрта гIойна [illegible]. Цу хабара гIалгIаше шоа дахьийтар: «Советски Iаьдал тха Iаьдал а да, цудухьа оаха из лора а дергда».

Долакха-Юрта юхха тIом болабелар. Тхачарел тIехдола моастагIчун низаш юхадетташ дийнъ дий нийсен кхиккар цIеевкархоша гIалгIай цIеча партизанашца цхьана. ХIара цIа, хIара лаьттан чIегилг бахьан долаш бора тIом. Керда керда низаш тIаувлар деникинцаша.

10 феврале тхона повкъостала баьцар грозненски болхлой, вIаши дегIала а ухаш лета делаладар тхо моастагIчох. Цу тIем тIа турпал санна вилар хилар Насыр-Кертерча отряда командира Чахкиев Солсбика Хьасбика. Цуя моттиг хьалаьцар Алиазов Ахьмада. Иштта бойбир леташ сона хиина Озиев СохIап, Вышегуров Ярмак, Цицдоев Зархмат, дукха кхыбараш. Патронаш кхоачаяннначул тIехьагIа яьха шалташ а долаш пхьаьйлахар тхо моастагIчох лата, йокха йоагIа хIама санна моастагIчун отрядашта юкъе хьайлар черсий дошлой, хIаьта массаза а дIтарашта кьалха бар эрсий эсараш. Цигтача хьегучабалар масса къамах болча наха ленинска доттагIала ена. Долакха-Юрти ТIой-Юрти лораеш баь тIом бахьан долаш Серго Орджоникидзес шийгтара грамота елар сона.

ХIаьта мел бейра цига моастагIчун салтий. ДIабухкаа кхепар уж. Цхьабакъда моастагIа гаьна велийзар. Топ бе йоллае хоаш мел вар дIаэттавар Советски Iаьдал лораде. ДагадоагIа сона, деникинцаша царьицински фронте вахийта аькха хиина гIалгIай массех бIаь дошло оалош мукъаваьккха.

Цу хана Грознегахьа долаш вар Деникинцаш эскар, хIаьта [illegible]-Юртах чехх а юхаш Iоухар тIема кхоачамах ерга гIулаллохан. Оаха, партизанаша, цIаккха а тIера бIарг ца боиссаш дувра уж. ТIаккха, обоза хьалхаваьнна водачъ эсара бIаргаваьйра бIехь, иштIа барлаъаш а дувхаш хьуна йисте вагIа тхо яхъ — сон эшара Мущухоев Ахьмади Махьмади. Бирзка хIамаш юхаш долча тхоах кхы дегабуам ба хIама ца а корадаь, гIуддашкахь деха Iохоаппадар тхо, хIаьта а тхона тIера бIарг беккхацар. Аьттув бола да нийсъяларга хьежаш дар тхо.

ДерзагIо, садуаш делхаш догIа дар, хIаьта ди сайрангахьа летташ доагIар. Юххера а хьатIеттар оаха дукха сатийса баьле бийса. Сулсов-ГIалий тIа Iотухкоачаш латтар тхо. Цу йистта цхьан дIаьлийча цIагIа хIама даа чубахар эсари салтийн. Тхоаш тхьагIардаха дадеаш санна хетийтар оаха. Юкъ-кийсе ара а вувлийш, тхо фу деш да хьожаш вар салтех цаI, цхьабакъда тхоах дегабуам бе хIама корадаьнзар цуна. ТIаккха шоай паргIатта, вIашкадетташ пелаш а долаш, белаш-ловзаш, хIама даа Iохайшар салтий. Цу хана, наьгIар-тата ца лаьш, юхаервайир оаха обоз, вожаш меттахьа хьайна борлалехьа из берригда тIема кхоачам а бахьаш партизански отряде юхакхьевар тхо. Цу дешна сов гIадбаьн шоаш дергдар фуд ца хоаш бар отрядера бараш. Из операци дика чакхъяьккхарах тхона кхьа хийнена тIема совгIаташи баркал оалаш грамоташи делар чрезвычайни комиссара.

Граждански тIема татам дийшачул тIехьагIа, 1920 шера керте, Советски Iаьдал оттадьча хьалхарча денношка а деаз, коллективизаци йолаеннача хана, машино-тракторни станце директора заместитель волаш болх баьб аз, хьадола баьлаш даьд.

ХIаьта цул тIехьагIа, тIема шерашка, хаддаза къахьийтад фронта повкъостал деш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка хьинаре къахьегарах еша «За отвагу» яха медаль я са. ХIаьта хIанз а, мукъа хилийсъялча, каст-каста кагирхошта хьалхашка къамаьл ду аз дIаяхача ханах лаьца. Аз шерна дуьй, оахош хьона Советски пачхаьалкхе иштта лораьяй, масса а къамах болча вокхалашца, цхьоан, оагIув оагIох а теха, къовсам иштта лоттабаьй.

Цудухьа лов сона, дIаяла хала ханаш кхы ейне юха ца яхар.

Айюб ГАПИЕВ,
граждански тIема доакъашхо, персональни пенсионер.

ТХА РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

ЦIенхаштта кхоачашдар дIадехаш долча дукхача дешай уйла ен ба хIанз завода инженерно-технически мугIаререн болхлой. Предприяте доккхал ду ший рационализаторех слесарах Темерханов Ахьмадах, керттерча инженер-конструкторах Бекмурзиев Ахьмадах, автоматизаценен механизаценен йолча бюро начальниках Оздоев Рукъманах, иштта дукха кхыбарех. Коллективо сий ду цар шоай гIулакх кIоаргга довзаш болх лелабарах, балха аьттув луш дола хIама даим лоаш хиларах.

Темерханов Ахьмад 1974 шера дикагIа вола рационализатор ва аьнна белгалваьккхав, «Рационализацин изобретательствон отличник» яхе значок лелаю цо, ВОИР-а областной совета преме лауреат ва. Прессформай конструкция эргаьккха тоаяра цо еннача рацпредложеннех 4754 сом пайда баьлар.

Иштта дукха предложенеш тийнай цо эрахенача изделей конструкци хувцара, продукцена штамповка яра, механически обработка яра технологически процессиш эргаьхьа тоаяра.

ШийгIулакх, професси кIоаргга йовзаш, инициативе йолаш, знанешта тIакха гIерташ вола инженер ва Бекмурзиев Ахьмад. Дагадеха хIама чакхдаьккхара гIагIертта аьккъаш лехаш хул из. ДIададаха шера цо еннача массеха рацпредложенех боккха пайда баьлар предприятена.

Завода ерригача сверлильни машинаш тIа латта ВО-6 яха выключатель дукха яхаш а тешаме а яцар. Бекмурзиев Ахьмада еннача предложенех, цу выключателна меттаьа ца йовла контактиш эргахаро торо елар производство дукха аттача яккха а продукцега дIадоахар чулхьахьдаккха а. Цу рацпредложене торо елар шера 7731 сом кходе.

ЙоагIаш еннай Бекмурзиевна «1976 шера дикагIа вола рационализатор» яха цIи. ВОИР областной совете хIанз къовстадеш да хIара шера тергIолаш цунна преми хьожаирах дола дош.

Кердача моделех йолча машинаште чура монтаж еча хана проводаш дIачIоагIладар. Из бахьан дукха ха йовра машинаш хьаIашагIйоахкаш, цул совгIа деталаш хьадара технологи а чоалхане йоаккхар цу гIулакхо.

Термопластавтоматий наладчика Омархаджиев Фахрудина уж проводаш дIачIоагIдара керда никъ лехар. Цо торо елар конструкцега дIадоадар кIезиггаш, из вIашагIйоллара балхаш аттача дахеш, материалаш кIезигагIа дIаяхийтеш. Ахчанца лаьрхIача 13400 сом пайда баьлар цуи предложенех.

Завода рационализаторашта юкъе къаьстта дика цеяларна белгалваьнна ва слесарь-инструментальщик Шадиев Осман, керттерча технолога заместитель Измайлов ИбрахIим, инженер-конструктор Буражев Макшарип, иштта кхыбараш.

Рационализаторашца О. Шадиевей М. Буражевей еннача предложене шера 4914 сом кходе торо елар завода. ХIаьта Измайлов ИбрахIимей, фрезеровщика Оздоев Даудей, слесара Хашкиев Абукарей отход йоацаш кортоции тараш лобаккхара никъ лахаро шера 6008 сом пайда лу предприятена.

ДIало а производство дегIакхувлара, цуи эффективность лаккхъяра наькъаш тохаш къахьегаш ба тха инженераш а мугIарера болхлой а. Дукха ха йоацаш къонача инженера Пугоев Ахьмадей инженер-технолога Костоев Махьмадей шин полюс йолча выключатела керда варнант хьакхеллай. ХьавIашагIйоллаш етта а лелаеш тешаме а хургйолаш а цар хьаьь выключатель. ХIанз цу выключателий опытни образецаш еш латт заводе цар электрически механически характеристикаш миштай хьажа тахкара.

У. БАЛАЕВ,
ГI. Ахриева цIергIча Назранерча «Электроинструмент» завода кердача техникена йоаца бюро начальник.

ПАРТИЙНИ ЙОАКХО ЙИЧА

Халкъа боахама объекте еш йоаа комплексни учене — ГО (граждански оборона) штабий, службай, формированей командно-начальствующи состав, бахача наьна ерриге категорех тайп-тайпарча хьалашка ГО ерригда мероприятеш кхоачашъе кийчъяра керттера форма. Цар повкъостал ду берригача доакъашхошта дика морально-политически психологически гIулакхаш Iомадара.

Укх тIеххьарча шерашка комплексни учене яй халкъа боахама дукхача объекташка. Цар йиш хилийтай партийно-политически балха опыт Iоаев вIашагIтохен, КПСС XXV съезда дIадийкарацца хьежжа штабашта, партийни организацешта, политболхлошта, активашта хьалкашка латта декхараш белгалде. Граждански оборона системе беча берригача партийно-политически балха толам боккхагIа хилийтара нах Iомабара дерригда гIулакх комплексно вIаштIехьдаккхаза дергдаш, вешта аьлча бахача наьха тайп-тайпарча группай башхалонаш тергал а еш идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара дешаш айхха шоайла дуьззадена хулга Iалашдаза дергдац — из ха граждански оборона системе хIанз берригача партийно-политически болхлошкара дIадехар.

Хьехам балара комплексни хьисап дар Грозненски районе объектовн учене кийчъечен чакхйоахачей хана баьча партийно-политически балха ларде илар, хIаьта цу гIулакхо граждански оборона низаш дика кийчделта Iалашдаьа.

«Тепличный» совхоза парткомо партийно-политически балха план оттайнр, формированешка, управлене органашка, производства лоархIамегIарча участкашка боагI-боагIача тайпара дIанийсбир коммунисташ. Яьча семинарашка кIезига хьехам эцаьзар активисташа, тIема-Iомалуча хьалашки беча политически балха опыт дIа-хьа нйцар, оборонно-массовни тIема-патриотически болх эргабьккха тоабара дешеех дола хьехана документаш Iомадир.

Партийни комитета членаш бахнйтар хIара формироване, шийна еннача задапета хьежжа, граждански оборонаа лаьна беседаш, радиопередачаш яьй, книжкай выставка оттаьй, гойтара агитаци кердаьккхар, кхы тайпа мероприятеш чакхъяьхар активистий группо.

Учененашта кийчо еча хьинаре дакъа лаьцар штабен курсийн болхлоша. Цар занятеш йир командно-начальствующи составацен военизированни йоаппача формированей бIухошцен, ГО занятей программагIа болхлой, гIулакхера нах Iомабир, мел эша документаш кийчдара повкъостал дир организацей кулгалхошта.

Учений кийчъярен чакхъяларен дакъе боккхача лоархIаме хилар граждански оборона системе яьржа социалистически яхь. Укх шера чIоагIагIа яьржай из Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха маIдоагIара накъахдахара кийчо ен хиларца дуьззадена.

Практико хьехьекхачох, ерригда мероприятеш цхьана дика чакхьахаро повкъостал дир комплексни объектови учене декхараш толаме кхоачашдара.

Ермоловски оалхазарий совхоза парткомо керттера укха тIаьхийтар хIара сег дикагIа кийчъара, тIайна декхараш кхоачашдечи хIара коммунистен комсомольцен шоашкара дика хьокхам гойтийта Iалашдара. Дешара деш натурни участкашка, лоравеча гIирсашка, техника тIа практически шаьр а деш, Iомабаьб нах, оттаньча хапашка нормативаш кхоачаш а еш. Къаьстта уйла тIаьхийтай личи состава хьехам балара, гIема хIанзарча герзах баха нах лорабара ГО мероприятеш тешаме хиларах уж чIоагIа бIубенна хилийтара. Цу дерригача хIамашца йиш хилийтар ГО формированеш дикагIа Iомаеа кийчъен.

Грозненски района комплексни объектови ученешка декхараш кхоачашде нах кийчбеча лоархIаме моттиг дIалоалар ГО знанеш болхлошта, гIулакхерча наха, дешархошта, бахача наха Iомаяро. Цу декхарах дика лоархIаьй Ермоловски коа тIарча оалхазарий совхоза парткомо. Ермоловски злеваторна партийни организаци. Учененашта кийчо ярев агитационно-массови болх вIаштIехьбаккхарен йоаш дийцад тучкахьарча партийни собранешка, парткомен партбюрой заседанешка, Гойтара агитаци кийчйир, бахача нахах болх беш боашташта юкъе «Из хIаранеш ха деза» яха памятка Iомаьйй, литература выставкаш уттаьй, пенгазетий боевой листовкай къаьстта номераш араяийнай, граждански обороне лаьна докладаш, беседаш тематически сафоренаш яьй, викторинаш уттаьй. Цу гIулакха пайда вийзаб моттигерча райкомерйлах а.

Бахача наха граждански оборона дика Iомаю «Атагинский» совхозе. Юрта Совета исполкома председателаца цхьана совхоза парткома секретара дакъа лаьцар болх ца беш хIагIа болча нахана занятеш е хьожабаьча депутаташцен агитаторашцен инструктивно-методически семинар еча. Парткомо агитколлективе вIашагIъеллар, парткома членаш декхараш дир ГО комплексни учене кийчъечен чакхйоахачей юкъагIа агитационно-пропагандистски болх бара агитаторашта эшаш доаа повъостал де. Отделенешка, фермашка, нах бахача моттигашка агитаторашта дIадовзийтар учене лерхIараш декхараш, ГО йоаш хиннача тIехьагIа де дезарий правилаш чIоагIа Iомаергйола гIулакх вIаштIехьа а доакхаш.

«Заря» яхача совхозе комплексни учени еча хана гучадаьлар, коллектива гIулакхий ерригача оагIушта цига партийни аьнан чIоагIа хилар. Майрреи сакхувш гIулакхаш чакхдаха ученешка дакъа лоацараш баха наха Iомабара формированей командиршташ цар заместителашташ. Доккха повкъостал хиьд партийни активисташа. Нах бахача моттигашка болх беш болча партийни активисташа балха боашаш цIагIа болча наха ученеша лерхIара декхараш дIадовзийтар, шоаш а дакъа лоацар хьулалу моттигаш, подвалаш, пIенош кийчдеча. Коммунисташа хьалан хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIаберзабьна болх бар бахьан долаш вIаштIехьаьлар граждански оборона комплексни ученеш кийчъечен чакхйоахачен хана инженерно-технически мероприятеш кхоачашъе.

Ф. ЛЯМКИЧЕВ,
пропаганда дешашта Нохч-ГIалгIай АССР ГО штаба начальникий помощник.

Сийлахь-боккхачу Октябрь 60 шу дизарга

КЕРДА МУЛАШ ДОАХАРГДА

СОВГӀАТО ДЕКХАРИЙЛА ВУ

1976 шу белгалдоал юрта боахама боллхоша дӀьхача толамий КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева моаршал тӀа лаьхха мах барца. ХӀаьта къаьстта белгалдоал из тха совхоза къахьегамхошта. Цар кхоачашдаьд еррига юртбоахама продукци яккхарах пачхаьлкхенга йоахараш тӀайиьца социалистически декхараш.

Оттаьча заманел совгӀа пачхаьлкхенна дӀаеннай 221 тонн шура, 33 тонн дулх, 2173 тонн шекара свеклаш. Кхоачашьый тхан генараш дӀадалара ялан.

ТӀехьхоачашьый еррига юртбоахама културай хьунгаьм дакъбара планаш. Мел эш хийцадьд гӀоза, моша, концентрированни доакъараш.

ХӀара 100 Ӏатта лоархӀаш 81 Ӏеса даьд. хӀара кхоабача Ӏатта лоархӀаш 2465 килограмм шура яьккхай. Къаьстта дика къахьийгад тха хьалха латтача доаркаша: хӀара кхоабача Ӏатта лоархӀаш 5266 килограмм шура яьккхача СССР Лакхехьарча Совета депутата Даурбекова Зинас, хӀара кхоабача Ӏаттагара 3000 килограммал тӀех шура яьккхена Тимурзиева Розас, Балхаева Дуге, Албакова Темирас, Дугиева Амината, Дзеурова Хьавас.

Шоай социалистически декхараш дика тӀехьхоачашдаьд хьалхІаш лелаераша: Гелисханов Юсапа, Евкуров Жабраьила, Кодзоев Бахьаудднна, Даурбеков Яхьяс, генараш кхеддча звеньевойна Кулбужев Бейболата, Гадиев Жабраьила, Белоев Усмане. Звеньевойна Аушев Ӏаддал-МутӀалипен Яндиев Султанен — хьалхарчо 347 а шоллагӀчо 314 а центнер шекара свеклаш яьхай хӀара гектара тӀара.

Социалистически яхье толамаш дахарах республикански Сийлен досва тӀа яьккхай совхоза коллектива, I-чоа, IV-чоа кварталашка баьча балхе итогашка а хьажа КПСС обкомо, республика Министрай Совето, профсоюзе обкомо, ВЛКСМ обкомо Сийлен грамота а хьалхарча их шера болх дика барах диплом а. ДӀаьта 1976 шера баьча белхах РСФСР Министрий Советея ВЦСПС-еи карара кара тела ЦӀе байрах еннай цунна.

Хьинаре къахьегар бахьан долаш 1976 юртбоахама шу 60 эзар сома пайда а беш чакхдаьккхад оаха.

Даьхача толамий бизза мах барца цхьона алаша лергаш, боахане хӀанз а кхоачамбоацараш пайда эшиза диса кхоачамаш кӀезига ца хилар а. Хаттамен климатически хьалаш цхьатарра доллашехьа а юртбоахама културай хьунгаьм соа бе-бе ба совхозе. Масала, управляющи Дзауров Вашира агроном Арапиев Мехьмади волча 2-ча отделена 6 — 7 центнер дукхагӀа даьккхад ялат 1-чоа 3-чоа отделенешка даьккхачул.

Совхоза фермашка цхьатара яц доахана продуктивность а, хӀана а лоха а цига санитарни культура, эсала лаь доахан дибадара болх, йиза чакхаьккха яьнаяц боахама чухьара специализаци.

Совхоза коллективо шийна хьалхашка доаллай декхараш оттадаьд укх юбилейни шера. Боахане шерра социалистически яхь йоаржаяй итталгӀча питалетка шоллагӀа шу балха эффективность дикали лаххьо шу хилийтар духьа.

Карарча шера декхарашка лаьрхӀад: хӀара гектара тӀа 20 центнерал кӀезигагӀа доацаш ялат, 300 центнер шекара свеклаш, 12 центнер генараш кхеде, хӀаьта уж итталгӀча питалетка шера хиларча хьокхамел 13 процентал лаккхагӀа хул; доахан дикка дебаде, хӀара кхоабача Ӏатта лоархӀаш йоаккха шура 2600 килограммаги дӀакхочае, пачхаьлкхенга планагӀа лаьрхӀачул дукхагӀа 500 тонн шура, 120 тонн дулх доала лаьрхӀад.

Цу гӀулакха гурахьа дуь ялаташ дукхагӀа дӀада аьнна Л. И. Брежнева даьча хьехарах пайда а эцаш, совхозе совхкарчул 700 гектар дукхагӀа дӀайийнай гурахьа юа култураш. Хьайбай продукци яккхара мел эш доакъараш долаш да. Доккхий кхоачамбоацараш долаш бой а. болх ба йолаенай чуоттадаь доахан кхоабо 1000 бежана лаьрхӀа моттиг. укх шера болх ба йолайолийтарга 800 Ӏатта лаьрхӀа шурий комплекс.

Совхозе дийца чакхдаьннад КПСС ЦК-ас юрта боахама болхлошка яздаь письмо а хӀаьта цитта «Производства эффективность балха дикали лаххьар итталгӀча питалетка задинеш толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Еррисоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам а. Цу документашка кхы тӀа а хьинар айдаьд фермайн бригадайн коллективашка.

Совхоза къахьегамхоша чӀоагӀа гӀадбаха тӀайийцаб коллективана РСФСР Министрий Советея ВЦСПС-еи карара кара тела ЦӀе Байраьх хьожаьый аьнна хиива хоаи. Кхы а дикагӀа болх бергба аьнна дош денвад шина эшаш белхдерашен хьайбаш лелалерашен.

Доккхача совгӀата лоп а луш, деррига халкъа цӀейна — Сийлахь-боккхача Октябрь 60 шу дизара сийна укх шера пачхаьлкхенина лаьттаццарен хьайбашкарен йоала продукци дукхагӀа дӀаяла лаьрхӀад совхоза коллективо. Цу гӀулакха совхозе техникана бокъонца ремонт яь яьннай, кхашка органически минерални удобренеш тессаш латт, гурахьа дийнача ялаташта подкормка ю, бӀаьстан юххье юеча културай классни фу да тхога, «ХӀара денна — шийн агротехникаl» ахаш девиз а йолаш кийчо еш латт бӀаьстанна.

Доахана продуктивность лакхъяр духьа мошеча конвейера схема оттаяй. Пайда дикагӀа эш оаха фермашкарча доакъарах, шерра социалистически яхь йоаржаяй еррига производственни участкашка. Лаьтта лелаяуи хьайбаш лелаяуи башха-дина говзанчаш хьалххийнаб совхозе.

Хьалхарча шин бетта баьча балха итогаша хьахоьх тӀайицача социалистически декхарех тӀо дика доархӀадертдолга. ХӀанзле а кхоачашъяй пачхаьлкхенга шура йоахара хьалхарча квартала план, хӀаьта планал совгӀа кхы тӀа а йоахаргьа 100 тонн шура, нитта тӀехьхоачашъергьа дулх доахара шера план а.

Сийлахь-боккхача Октябрь 60 шу дуза да хьатӀаотташ 1978 шера чотах пачхаьлкхенга юрта боахама продукци йоахка аьнна коллективо тӀайийца декхараш кхоачашдергда.

А. ДЗЕИГОВ,
совхоза директор.

КПСС XXV съезден дуа тӀеххагӀа хиннача КПСС Пленумайн решенеш деррагӀа вахаре кхоачаш а еш хьинаре къахьегар бахьан долаш дӀадахача 1976 шера дика толамаш даьхар Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза кхашкен фермашкен балха болча наха. Хаттама хьалашадашка воакъарлонаш яь ца а, совхоза къахьегамхой эш кхьюар пачхаьлкхенга массе тайпа юртбоахама продукци йоахара кийчаш кхоачаш тӀеххоачашеш е.

Производства эффективность лаккхъяре, балха дикал тоаяра, 1976 шера хьалхьоадоаца план толаме кхоачашъяра лелаьча Ерригроссийски социалистически яхьа итогашка а хьежа, цу денагӀа баьча социалагӀа Ерригроссийски социалистическа яхье эгара дикагӀа дола толамаш дахарах котоло яьккхарг а лаьрхӀа РСФСР Министрий Советея ВЦСПС-еи карара кара тела ЦӀе байрахь еннай Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза коллективана. Талампрча тхоай газета ер оагӀув цу боахама хетаю оаха. ИтталгӀча питалетка хьалхарча шера шоалла карагӀдийнача дикача гӀулакхех, Сийлахь-боккхача Октябрь укх юбилейни шерарча шоай хьалхеха декхарехи дуц тохаш цу совхоза кулгалхоша, социалисташа, механизаторша, фермай болхлоша.

Ер шу къаьстта лоархӀаме да хӀара советски сага вахаре. ХӀана аьлча, 60 шу дуз дунен тӀа эгтара хьалхара социалистически пачхаьлкхе хьахинна. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа КПСС Центральни Комитето баьча соцам тӀа тӀаьрюэе сина дика гуш ба ленински парте хьалхленца цу къахьа вай советски халкъо дьаьбина боккхен сийлахьен никъ, шератара шерага толлуш, йолуш летт вай мехка вахар.

Яхь хьаллоац

Цу деррагӀех боккхий а ву, деррагӀа адамлен сийрда кхоане — коммунизм хьалхеха хьалхарча мутӀарашка а хоолам къахьего ший эраз хилара курал ю вай хӀаране.

60 шу. Исторически заманца кийсача йоахха хе а яц из. Цхьабахьда, цу къахьа карагӀдийарадоацана дуцаниаа доккхийча гӀулакхашкен дилача сат цеп-аьхех валлал ха а. Цу 60 шера чуль деррига дуне вецдоаккхаш тематийна хӀамаш карагӀдийнад советски Ӏилмани техникашен. Сагала дахе хемеш, спутникаш, форда тӀа хийша атомни ледоколаш, тӀех сурал йоле фешара кемаш, йоккхий электростанцеш, городаш... массагӀа, массагӀа да уж.

ХӀаьта мел хувалденнад цу 60 шера чуль алархочун вахар. Из вӀалла а тера вац пачхаьла замалаьд хинначоа. Тахан цуи довлаьха я низ бола болата «алчадь», бӀарг ма-кхоачча ухаа ялатий ареваш... Ма-дарре аьлча, аьаза да ва из ший мехка, ший боахане. Из ва дуэ... хьалхашка ший мехка сий доаккхача дакъа лоацар а.

Тха боахам а укх тӀеххьарча массехк шера вӀаштта дика толлуш хьабеноб. Къаьстта дика хетт, итталгӀа питалетка дӀайолалучоа шера тха совхоз Ерригроссийски яхье котъанна хилар. Из толам боаккхаш дакъа лаьмад тхох хӀаране. На да социалистически яхьех хьахилен бераш. ДӀаяь кхы а хьинарегӀа къахьега декхарий да цу, тха коллективана сулд. дела байраь РСФСР Министрай Советея ВЦСПС-еи карара кара тела ЦӀе байрах ялар. Тха звеной дош а чӀоагӀа хургда. Евкуров Жабраьил звенона яхь а доацаш, 192 гектарах хӀаране тӀара 45 центнер фуальхьа хьажкӀаш чуяц декхар тӀаэц оаха.

Б. КОДЗОЕВ,
совхоза звеньевой, Къахьегама ЦӀеча Байракха орден лелаер.

ХӀАРАВАР ОАРЦАГӀВОАККХАШ

Ховеш ма-хиллара, КПСС XXV съезде чӀоагӀа торкам тӀабоахийташ дийцар лаьттанкарен хьайбашкарех йоала продукташ укх питалетканагӀа дукхагӀа яла езалга. Цу дешай лоархӀам а беш, тха партийни организаце а ший эш дӀаяхоачаш доле деррига хӀама ду уж продукташ ма-хулла дукхагӀа яхара совхоза хӀара къахьегамхо оарцагӀвоаккхаш. Цох дика беркат а даьлар. Цунна дола къаьста тоьшал да укх денош хиннача торжественни собрание РСФСР Министрий Советея ВЦСПС-еи карара кара луш йола ЦӀе байрахь тха коллективага хьалар.

Мишта вӀаштӀехьдаьлар тха цу толамага коллектив кхочаш. Эгтара хьалха укхаза белгалдаккха деза, совхоза массе производственни участкашка къахьегача наха юкъе социалистически яхь йовгӀача тайпара оаха лелаярах, клейно-кхетама болх хила безача бесса оаха дӀаоттабарах, тха из вӀаштӀехьдаьннага.

Къаьстта торкам тӀабохийт оаха социалистически яхье хӀаравар юкъеозара. Цу гӀулакха паргоно йовкъостал дора болхлой комитета, еррига цеховой партийни организацешта. Партийни комитето ший заседанешка хан-ханнахьа дувцар социалистически яхьах, из дикагӀа вӀаштӀехьъккхара до дезараш белгалдоахар, из моттайта лелаелга аьттехьа а хиттахар.

ХӀаьта партийни собранешка оаха дийцад укх тайпара деннаш: «1976 юртбоахама шерарча итогеха 1977 шера партийни организацеша хьалхашка хеттача декхарех», «1977 шерарча социалистически декхарех», кхыдараш.

Социалистически яхье итогаш хан-ханнахьа ю оаха. Котбаьннараш торжественни хьала дӀалу карара кара лу цӀе вымпелаши ахчан премешаи. Дукхьа материальни поощрене фонда чотагӀа совхоз 11 эзар сом гарта ахча деннад оаха совхоза болхлошта премеш дьиссаш. хӀаьта планал совгӀа продукци шекарах деннар 22 эзар сом да. Цул совгӀа ялат, мах боацаш йоаго хӀама а лу оаха къахьегамхошта.

ХӀанз тха совхоза болхлой Сийлахь-боккхача Октябрь 60 шу дизарга доккхий къахьегама совгӀата кийчдеш ба. Оаха дош деннад 7 ноябрь хьатӀаккхачача деношка пачхаьлкхенга массе тайпа юртбоахама продукци йоахара шера план кхочашъе аьнна. ХӀаьта цу чакхдаллехьа дукхача маьхьа продукци а лургьа оаха Даьхенна планал совгӀа.

Х. АРЧАКОВ,
совхоза парткома секретарь.

Соахка ТӀой-Юртарча юкъерча школе 10 класс ма чакхьаьккхачул тӀехьагӀа дукха уйла йиэар Кодзоев Ӏалихана балха мичахьа гӀоргвар-хьогӀ со, аьнна.

Кастта шу дола Ӏалихана ТӀой-Юртарча шурий-товарни ферме скотникалле болх бу. Доаркаш чӀоагӀа раьза ба вӀамигача сага. Цох тайна бисса божа мел хургбоацага хоз варма, хӀаьта гӀулакх а доагӀача бесса дергда.

— Укхаза цхьан-шин шера болх а баь, Горски юртбоахама институте деша ваха безам ба са, — йоах Кодзоев Ӏалихана. — Хьайбай боахам ма-бара бовзар духьа везаш со укхаза балха. ТӀаккха зоотехник а дикагӀа хургва сох.

СУРТА ТӀА: ТӀой-Юртарча ферма скотник І. Кодзоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

«40 лет Октября» совхоза механизаторий хаьнахьа тоаь бальяр кхашкара балхаш дӀадоладара эша техника. Цу гӀулакха шийгара доаггӀаш дола дакъа юкъедахьар механизаторий Ӏалахь лелаяа мехмастерске слесара-электрика Олгиев Мусас. Балха хьовзам хургбоацачоа тайпара дика тоаю цо хӀара трактора электрооборудовани.

СУРТА ТӀА: совхоза мехмастерске слесарь-электрик Олгиев Муса ший болх беш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхы а дикагӀа къахьегаргда

ЧӀоагӀа дог раьза вима тӀаийцар тха хьайбаш лелаерашо Советски Союза деррига къахьегамхошка йола КПСС Центральни Комитета письмо. Боккха торкам тӀабехийта Ӏомадар из тха ферме болхлоша. Письмо тӀа ду тӀаккъехаш кхоачашдара шерра социалистически яхь яьржар болхлошта юкъе. Тха ферме болх беш йола СССР Лакхехьарча Совета депутат Даурбекова Зина дика йовзаш я вай республике. ДӀадахача шера хӀара кхоабача Ӏаттагара цо яьккхар 5266 килограмм шура. Зинайна эз социалистически яхь лелаю дукха ла а. Каст-каста вӀашагӀдоттану тхо. Нийслуча хьалхах дува, уж эшара, ххьнгаш балгалдох. Балхана бувзам бола духха гӀулакхаш да цунгара хьаӀомале мегаргдолаш. Йоккхай опыт йола, хӀамаш эш дика боаккхаш йола Зина намаьрша а шийна ховчоа.

Са группе 26 етт ба. Царех вуррийта бетташ ба. Зинас санна хӀара Ӏатта къаьстта Ӏуйла ю хьокх со. Цу тайпара беш балхо дика аьттуа боалийт шура дукхагӀа яккха.

ДӀадаха юрте боахама шу чӀоагӀа инжьала хилар соа. Дезалга хьомаш дуаш ка йоаз эзаш хинна хилар бахьан долаш балха тӀера юлаш доахана доаггӀача тайпара дика Ӏуша де вӀаштӀехьдалинар. Доахан хьиболеа доаркаша деттар. Юххера а шу чакхдаьча хӀара беттача Ӏаттагара яьккхар 3778 килограмм шура хилиар. Из са дега лоӀам беш дацар. Шу долалуш аз айхьхӀадар хӀара кхоабача Ӏаттагара 3000 килограмм шура ...

Из деррига торкаш а ...
... деношка дезя хӀара Ӏатта продуктивность лаккхъяра еррига уйла тӀахийта къахьегаш я со. Доарка болх чӀоагӀа чоалхане ба. ХӀара Ӏатта оамал йовза еза, цунна фу эш ха деза.

Пхийтта шу да аз ферме болх бу. Дукхаза зийнад аз доахан ший ханнахьа ца деттаро чӀоагӀа зе делга. Ший ханнахьа ца бетташ бита етт кетем байя хьовз, тӀаккха хьаста безаш хул. Из юхаметтабаллалла еррига шура Ӏалургьац цо.

Укх шера иноаре хӀара Ӏаттагара 283 килограмм шура яьккхар аз. Цхьабакъда, февраль бетта из хьокхам лакхбе карагӀдаьлар. ХӀара кхоабача Ӏаттагара 298 килограмм шура яьккхар, хӀаьта Зинас — 473 килограмм. Цу дош дисачул уйла йетар сога цу гӀулакхо.

Специалисташа дагаьлар. Сай доахана хьажийтар ветеринарни лор. Деррига хьайбаш могаш дар. Доахана лу шура кӀезига мара Ӏотта ца кхетара бахьан да тахана са-гентар се.

Бахьан доккха дацар. ЦӀаьхха дукха хьалхашка дулаьш хилар бахьан долаш ца дуаш цхьа даьъа доакъар кхадусар. ТӀаккха кӀезиг-кӀезига дехкаш дийнахьа доалаш массеххьаза доакъар дика яьлар со. Юхе хӀама ца ютеш деррига доакъар два даьлер доалаш. Цу гӀулакхо доакъара кхош а бу, хӀаьта шура а тӀаьхетайт.

Хаддаиза муш тха оаха доахана. Цо дикка дукхагӀа йоаккхийт шура а. Укх март бетта хьалхарча пхийтта дийнахьа хӀара Ӏаттагара 174 килограмм шура яьккхай аз.

Дукхача шерашка болх беш цхьа хӀама зийнад аз. Доахана Ӏуйал дара графих яхе минута толлайча е сайрйна хьайбаш фега аза ца даьлча шура эшалу. Из кхоачамбоацар кийс да далийтар бахьан долаш хӀанз цкъаболча Ӏатто дийнахьа 13—14 килограмм шура лу.

Лоаша аьлча, йолаш йолча торонех кхетамца пайда а эцаш хан-ханнахьа лерттӀа Ӏуйал деш хилча, шура дукхагӀа йоаккхалургья. Йиаза кхоачашъе еза етт бакха хийчбара, кхабара, бахкачул тӀехьагӀа беттара зоогветеринарни бокъонаш.

Дукха да йоацаш, къахалар бахьан долаш кӀезига шура лу доахан группера хьакъовста а даь царна метта духьашха дахна дикача фух дола кхо шинар яьнийнад ва. Уж арахьара хьатӀадоаладаьдац. Аз айса хьалххедаь да уж. Цар оамал йовз, царна фу эш хов. Уж довзара, кара Ӏомадара ха йове езаргьац. ХӀанз дахка дезденнад уж.

Р. ТИМУРЗИЕВА,
совхоза доярка, Октябрьски Революце орден лелаер.

Къахьегачар йоакхо еш

Кхашкара бӀаьстан балхаш дӀадоладалалехьа гаьнна хьалха дене партийни комитета цхьана кийчдаь вӀаштӀехьдаьхар оаха социалистически яхьа хьалаш. Цар тӀа белгалду бӀаьстан юхь хӀамаш дӀаховча яхе дийнахьа вӀаштӀа социалистически яхьа хьалхара моттигаш яьхараша карара кара лу цӀе вымпелаши ахчан премеши лулга.

Яхье хьалха даттерех дуэш хӀара бригада культстане арахецача «Молнеш» тӀен «Къахьегама ластокаш» тӀен.

Лаьтах чуенна тӀунал дӀакъовлащ маккхаш доахаш хиннача трактораша тӀеххьа кенгорох цхьена дӀабе шоай агрегаташ кхашка эгтара хьалха араяьхар тха совхоза толамагӀа болча механизатораша Октябрьски революце орден лелаеча коммуниста Даурбеков Яхьяс, Къахьегама ЦӀеча Байракха орден лелаеча Кодзоев Бахьауддина, Къахьегама Сийлен кхоалагӀча степена орден лелаеча Евкуров Жабраьила, нитта кхычар. Дукхьал кхаь дийнахьа 150 гектара тӀа доакъара лаьрхӀа кенаца эрь горох дӀайийра цар. Октябрь юбилейни шера бӀаьста эгтара хьалха баьккхача толамца уж даькъала бийцар новкъосташа, царна елар хьалхара карара кара луш йола цӀе вымпелаши ахчан премеши, уж бар «Молнеш» тӀа хестабаьраш.

Гота балхаш хӀанз шера шерра даржаш дац тха совхозе. Тахан дукхьашка коталонаш яьхарашта тӀехьа керда коталонаш йоахараш тхоай хургданарех чӀоагӀа тешаш да тхо. ХӀаьта болх хьабара, яхье хьинаре, даьъал лацаре мел эша хьалаш вӀаштӀехьдаьхад оаха механизаторашта. Массе бригадашкара культстаниаш дика тоаяй, цигарча цӀеча уголокашка телевизораш, радиоприемникаш я, деша керда газеташ, журналаш да механизатораша, царна тайп-тайпара бӀайха кхача кийчбеш ба тха дикагӀа бола поварш.

Кхаш лелаерашта белгалдаь социалистически яхье хьалаш дукхьаь лаина оттаь премеш цӀе вымпелаш телларах чакхдоалаш дац. Гурахьа дийна кӀа, мукх, хьажкӀай, генарий, шекара свеклай хьункъам чуийцачул тӀехьагӀа, цар планаш совгӀа Даьхенна еннача продукцега хьежжа йоккхий премеш, мах бола совгӀаташ, аргӀа йоацаш машина эша бокъо луш белгалбаккха лаьрхӀаб оаха социалистически яхье хьалха латтарий къахьегам.

«Питилетка — диь шера» яхача девизагӀа къахьегаш хилар теркал а деш, къаьстта дика хьалаш да укх юбилейни шера хьайбаш лелаерашта оаха белгалдаьраш. Масала, нагахьа санна цхьан доаркоший групперча доахангара шура яккхара бетта задани бихь бетта вӀаштӀа кхоачашйойя, цунна хӀара бетта ший маьхах 1 центнер ялат лу. Ах шера задани цо толаме кхоачашъяьале цунна мах боацаш 1 тонн йол лу, 9 бетта задани кхоачашйойя — кхы тӀа а 1 тонн кӀора лу доаркаш мах боацаш, хӀаьта ший групперча доахангара шура яккхара шера задани (базисни хьоамал а йолаш) цо кхоачашйича цу деррагпел совгӀа 50 сом ахчан преми а лу цунна.

Цу тайпара социалистически яхьа хьалаш вӀаштӀехьдаьхад оаха Ӏасий лаладерашта а бежа Ӏуйта а. Уж хьалаш юкъедоаладерах доккха беркат а даьннад. ХӀанз хӀара ферме йоакхха шура дептара дента тӀаккхеташ я. Массанехьа а шерра къовсам баьржаб хьайбай продукци яккхара шера плани тӀайийце социалистически декхараш Октябрь ЦӀейга кхоачашдар духьа. РСФСР Министрий Советея ВЦСПС-еи карара кара луш йола ЦӀе байрах шоашта ялара чӀарагӀа догаш гӀоадаьнна а болаш, нитта шоай къахьегамех боккха мах барах вай партенен правительствацен доккха баркал а яхаш керда мулаш даха дага болаш къахеташ ба хӀанз тха совхозе кхайн фермайн болхлой.

Х. КУСИЕВ,
совхоза болхлой комитета председатель.

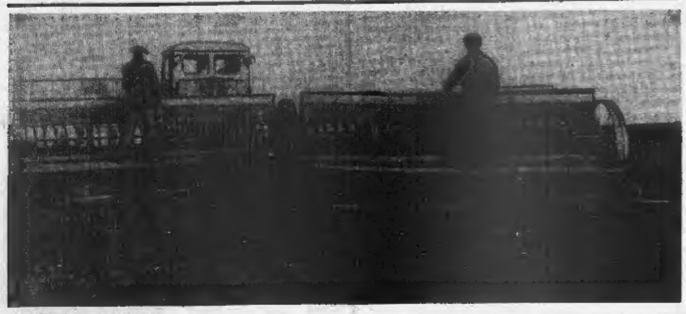

Укх денешка бӀаьстан юххье юртбоахама култураш дӀае болабенаб совхозе. ХӀанз кен дӀабуш ба механизатораш. Деррига пар дӀабе безар 400 гектар кен ба, цох 150 гектара тӀа ялата лаьрхӀа бул.

СУРТА ТӀА: Кен дӀабуаш ба Евкуров Лахана кулгалдеча тракторно-кхай тӀарча бригада механизатораш.

И. ПЛИЕВА сурт.

Толамаш чӀоагӀдергда

ДӀадаха шу дика чакхдаьккхар тха шоллагӀча отделенерча болхлоша. Оаха дӀайийнар 700 гектар совгӀа хьажкӀаш Царех 400 гектара тӀара ярош ялата чуийцар. Уж планал дукха а дукхагӀа яьхар оаха.

Во хьункъамзар шекара свеклаш а. Массе звеноша дика тӀехьхоачашдийр шоай планаш. ХӀаьта социалистически яхье хьалхара моттиг Аушев Ӏаддалмуталиба звенос яьккхар.

Соахка даьха толамаш чӀоагӀдеш къахьега лерхI оаха укх шера. Цу гӀулакха йоагӀаш йола кийчо яьй: ханнахьа тоаь яьккхар еррига юртбоахама техника, дӀаде фу Ӏаламдир, механизатораш кийчбир, 1600 гектара тӀа дийна гурахьа дув ялат дикача хьале да.

Массехк дош арда аз сай звенох. Соахка дика толамаш даьхар оаха Ерригсоюзни социалистически яхье. Из бахьан долаш белгалдаьккхар тха звено, хӀаьта сона Къахьегама Сийлен шоллагӀча степена орден елар. Са цхьаннe хинна ца Ӏеш, звеноарча массане а юкъара совгӀат да из. Цу Даьхен совгӀато тхогара дӀадех дӀахо кхы а оасарегӀа къахьегар.

Укх юбилейни шера са звенос 152 гектара тӀа хьалхедергьа ялата лаьрхӀа хьажкӀаш. Из културе дӀаюаргӀола деррига лаьтта гурахье эба аьха, моттигерча удобренешца хьаьидаь тоадаьа оаха. Хетаргахь, апрель бетта 15—16 дийнахьа дӀае доладургда тхо хьажкӀаш. Уж дӀаера мел эша кхоачам дика вӀаштӀехьбаьккхаб. Ханнахьа тоаь яьхар оаха тракторанаш, сеялкаш, културнатораш, маккхаш, кхы мел эшаш бола гӀирс. Цо торо хулийтаргья гота балхаш ханнахьа чакхдахе тӀайица декхараш сийленца кхоачашдара тӀехьа хьинаре къовсам лоттабен.

Ер шу са звенос дезде лаьрхӀад хӀара гектара тӀа 45 центнер фуальхьа хьажкӀаш чуэцарца, план 26 центнер йолаш. Социалистически яхье со кхайк тха совхозерча Кодзоев Бахьаудина кулгалдеча звенога.

Ж. ЕВКУРОВ,
совхоза звеньевой, Къахьегама Сийлен III степена орден лелаер.

ТОРОНАШ ЙОЛАШ Я

ГӀадауташ да тха совхоза хьайбаш лелаерий соакхара толамаш. Октябрь бетта хьалхарча денешка Даьхенга рапорт далар оаха пачхаьлкхенга шура йоахара шера план ханал хьалха оахош кхоачашъярах.

ДӀадахача шера даьхача толамех кхоачам баь Ӏе дега дац тхо. Оаха массане а къахьег «Пхе шера план — хиь шераь» яхача девизагӀа. Нагахьа соахка санна кхоь бутт хавал хьалха оаха хӀара шера план кхоачашйой, тӀаккха оаха лерхӀаш ма-хиллара дигь шера йол, кхьоаха доакъараш да хьалча хьадхцаргьа оаха доахангара шура яьккхара итталгӀча питалетка план. Цу гӀулакха мел эша торонаш я тха совхозерча хӀара ферме.

ХӀаьта эгтара дикагӀа йола торо хетт сона, тайп-тайпарча доакъарий кхоачам тхоай хилар. ХӀанз а дукха силос, ча, тикха.

Тха ферме вӀашагӀкхийттераш дика доаркаш ба. Балха опыт йоккха хиларах цар вӀаштӀехьдоал хӀара шера доахангара шура дукхагӀа яккха. Соахка шоаш тӀайица дика социалистически декхараш толаме кхоачашдир тха фермерча доаркаша Дзаурова Малната, Олгиева Маккас, Кургиева Зоэобаас, кхычар. Шера палагӀа 1700 килограмм йолаш хӀара кхоабача Ӏаттагара цар яьккхар 25000 — 2700 килограмм шура.

Боккха болх бу тха къьнагӀа болча доаркаша къонабаршта шоай говзал дӀаІомаеш. Цар хьехамца, эшачa метте деча гӀулакхаца дика доаркаш хулаш боагӀа мехкарех.

ХӀанзарьар ферма болхлошта чӀоагӀа бехктокхаме ха я. Боккхача доархӀаме да машалагӀ ца долийташ доахан баьцага далар. РационагӀа маьйоагӀа силос, йол, ча луш, муж мелабеш Ӏангара доалаш из хьайбаш. Юхьера лаьрхӀача хӀанз тха ферме хӀара Ӏаттагара йоакхха шура 5 — 6 килограмм я. Тхоай хурдаь шура лаккхье гӀерташ къахьегаш а да тхо.

Совхоза дикагӀйолча доаркашца социалистически яхье а яьнна аз айса укх шера декхар тӀайийцад хӀара кхоабача Ӏаттагара 3000 килограммал кӀезигагӀа йоацаш шура яккха, аьнна. Дош кхоачашде торонаш а я.

Д. ДЗАУРОВА,
ТӀой-Юртарча шурий-товарни ферма доярка, Къахьегама Сийлен кхоалагӀча степена орден лелаер.

КХОАНЕ ДАГАКХАБА ЕЗА

Ленинградерча Нохч-ГІалгІай драматически студех

Советски республикин къаман театраш дегІаух СССР-е-хаха-ча къаман театральни искусст-ва шкалашна шоай хаддайча творчески бувзамаш а доатта-деш. ХІара шера Ленинградски театра, музыки кинематогра-фи пачхаьалкхен институте дийша баьлча дукха катир-хойн мехкарийн шоай респуб-ликашкарча театрашка бахха уитташ е керда творчески кол-лективаш вІашагІъехкаш ба.

Иштта, цхьа шун ах шун ха яьлча из институт чакхьык-кха баргба хІанз В. В. Мер-курьевен И. В. Мейерхольдан кулгалдеча актерски мастерске 4-ча курсе дешаш бола Нохч-ГІалгІай студера катирхойн мехкарийн. Ирина Всеволодов-насп Василий Васильевичен шоаш цхьана педагогически болх беча юкъа арахеца кхоа-лагІа къаман труппа я из.

Царех хьалхарьнр яр 1933-ча шера С. М. Кирова инициатива-гІа вІашагІъелла казахски группа. ТІехьагІа цу труппана гокаьа хьахилар Казахстана культурин вахаре йоккха мот-тиг дІалоацаш йола Чимкенте-ра казахски къаман театр. Ле-нинградеча педагогаша хьал-кхевь я Алма-Атерча актерски студе толашагІйолча препода-вателех ваІ — профессор Абу-мсева. ХІаьта шолагІйола группа — Къилбехьен-ХІирий яр — институт чакхьаьккха яьлаз Сийлахь-боккха Даймех-ка тІом лаьттача шерашка.

1972-ча шера, дуккхача ка-гирхошта юкъера дикагІбараш Грозне хьа я къоастабаь. Ин-ститутe вІашагІъеллар Нохч-ГІалгІай къаман студи. ХІанз цу студе, 31 саг ва. Уж дийша баьлча Х. Нурадилова цІерагІ-ча Нохч-ГІалгІай драматическа театре шар хьоергІа гІалгІай труппа.

Студе кулгалхойна юкхьаша деиз шоашта хьалхашка отта-даь кертера декхар да ка-гирхоашта бокха граждански кхетам балар. Дуккхьал лакха профессиональни говзал йолаш хинна Іе йиш яц студенташ. Цунна цхьана лакха юкъара культура йолаш, шоаш кхоа-чашве кийчъча гІулайта бехк-тенкхам кІоарита кхетабеш хиха беза уж. Цига кхача йиш яц студе кулгалхой шоаш искусст-ве хьалхара гІа баккха кийч-берашна айхха бувзам доатта-бий цаь хилвй. ХІаьта белгал-дикха деза студентий вахаре кІорнга а мукъа доархІам бо-лаш дола цхьаь кхьа гІулакх шие-теркал ва-деш да дуткаргa.

Нохч-ГІалгІайнера бьакхача кагирхошта дукха да а из а дІалуш ва оросий моттія литера-турeн хьеха В. Л. Замбржиц-кий. Студенташта бокхьонца дола литература, Нева тІерча города культура вахьр дов-дийтар вар дешар дІадоладен-нача хьалхарча деношка дейз по хьинаре дакъа доаааш чакх-доалаш латт.

Шоай дах цІа санна хьамса-ра да студенташта В. В. Мер-курьевен И. В. Мейерхольден цІа. Василий Васильевичан Ирина Всеволодовнаен вор профессиональни говзал лакхъ-ялар, актеранта санна шерна дуккхагІа карагІдалар доаш хи-дар санна еза я парех хІаране-чун бочагІа йола уйлаш. Уж царна гІадьух вар дІадолаль гІулакх дьтоиша, чакхдоалаф хилча, парна санна ковкъа хул пароам баьлча. Цу наха шоаш Іомабеш бола катий ва-хя мехкарийн дуккхьал дешар-хой хинна Іац, шоай берах санна боча а безе а ба вар уж. ХІаьта шоай ергІа катирхоша и чІоагІа лоархІ В. В. Меркурье-ва И. В. Мейерхольдан, шоаш боаккхаш бола хІара гІа хье-харкхой правственни позиценаш бувза гІерт уж.

Бе-бе а теттара доккхий а да тахан Нохч-ГІалгІай студе творчески хьаштдараш. Дипло-ма лаьрхІа укхаля кийчъеш ба Ф. Шиллера «Кетардон безам», В. Шекспира «ШийттлагІа буйса», К. Гольдони «Шиа дахан Іуь яха спектаклаш. Сий-лахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна оттае кийчъеш я Еикова «Куклий бийсаш» яхача пьесах бола спектакль. Уж спектаклаш я Нохч-ГІалгІай драматически театре хьае лер-хІача гІалгІай труппа реперту-ара ларде юшаргІьараш.

Къаьстта дукха теркам тІа-ухийт студе кулгалхоша сцена тІа хьакхоллаш дола сага сурт-сибат масс пагІорахьара диз-за, дакхха хІама доалаш ха-лийтара. Цудухьа актерски гов-залa урокашна хьалха И. В. Мейерхольда чакхйоах биоме-ханика урокаш а. Цар студен-ташта гІо ду шоай дегІа мах-жонаш эшшача тайпара лелаяр-на шоаш ловзаеча ролей турпа-лий дегашка латтар хьахкача наха кІоаргагІа дІахьалкхашка ихкаьа.

Студе ший дешар дІадоладе-ча хана цун студенташта юкъе шн-кхо саг мара вацар халх-вала хааш. ХІанз уж берригаш а ба тайп-тайпара халхараш деш. Ва укхаза шоай балет-мейстер а. 1973-ча шера чакх-даьннача юртарча художествен-ни самодеятельноста Ерригрос-сийски хьажара лауреат волча студента Гайсанова оттаьаь труппас дІа мел гойтача дика тІаьзцаш дола вайнаьха халха-раш.

ХьалхагІа шоайла вІашш бол-заш ца хиначa кагирхоех вІа-шагІкхийтта группа тахан цхьа барт болча пашa коллектив а хинна дІаэттай шоай хьехамчий гІонца. Уж вІашш кхотабаьа дикка гІо дир соакха аьхки па-рех цхьабараш Камчатке баха-ро. Дий шера цар ІомадаьчуЙ шиЙ тайпара творчески отчет хилар цуких. Цар оттаьь кон-цертин программа латтар пла-стически а драматургически а дакъе кхычарел толашагІйол-ча дешара этюдех, спектаклаш тІарча доакъех, вайнаьха хал-харех. Камчаткерча наха гетта-ра чІоагІа дезаделр студентий концерташ. Цига даьккхача бархІ дийнахьа парна тийнача дуккхача сийлен грамоташ тІа дІаязьаь да советски искус-ствана хьинаре пропаганда ярах дола барцалий дешаш.

Нохч-ГІалгІайчера кагирхо-ша концерташ уиттадир Петро-павловск-Камчатский яхача го-роде, Елизовски районе, БМРТ оалача чкъьарий лувцa океане икхъ бе дехха кийчлучa кема палубa тІа, чкъьарий дувцача колхозашка, Камчатски гарни-зона бІун доакъошка, моттигер-ча телевидене студе. Камчатка къахьегамхошта юкъе кульгур-но-шефски болх дика чакхбак-кхарах Нохч-ГІалгІай студера студенташта елар культура уп-равлене Сийлен грамота.

Студентий каникулаш йола хана царга хьежаш хул уж де-ша баьгІача школашка. Иштта, дуккхаш хиний шиЙ школе Костоева Аьсет. Шиш болш лелабу просветительски болх клюболий студенташа а.

...Вай дувцача тайпара атта дацар юхьиг дІийолалуча хана. Кхы хІама деце а атта ... 17—18 шу даьннача кагирхош-та эггара хьалха цІагІара ... баьнна лела, Ленинград санна йоккхача города, института ... харпа дІаІама. Цу хана царна къаьстта чІоагІа эшаш яр ... деша бахийтача шоай ... публика йоакхо. ХІаьта йоаш хиннар-м из яр. Костюмаш, ... визит эцара гІо ца дарал ... гІа республика культура ми-нистерствагара моральни гІо-... къостал а довзар студен-та. Аьлча кхоачам ба ... шераш ях шераш хаьна ... хьеха сат воацаш студе ... бьлга. Тахан а тІехь ... бьнна шІекхоьачa шоай ... ненах хоадам боллаш ... зац царна. Тешa дог доагІа ... публика а город Грозне а ... щественни организаци ... Ленинграде деша бахийта ... гирхой, катабохаргхилар. ... шагІдоала лерхІача ГІалгІай къаман театра кхоане даг... кхоабаш.

Е. ФЕДОСОВА,
Ленинградерча «Смена» яхача газета корреспондент.

ГДР. СУРТА ТІА: «Карл Цейс Иена» яхача комбинат «Топокарта» яха оптически прибораш еча комбината сборочни цеха участок. ГДР-е шерра йоазаш йолаш вы предприяте прадеце ча дукхача тайпара наделех цаІ я из. Республикин къахьегамхой социалистически вІаь... хьалха лаьттача цу комбината коллек... тиве хиійр з в ц тІаьхьий Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна дола социалистически декхарий программа.

АДН—ТАСС.

Чехословакe дІарадн тІехь... Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна ... социалистически ...

Пардубицерча машиншь-еча заводе хьахьа ... кордача литейни цеха коллек-тиво лекхараш тІайлаш ... — ... стрелем плен 1977 шера 7 ноябре кхочашде ...

ЧТК—ТАСС сурт.

Доазол дехьара

Калейдоскоп

СВЯЩЕННИКАШ КХЫЧА ГІУЛАККАШ ТІА УХ

Португале, массаза я католически лоархІаш хиннача мехка, цхи яэр гаргга священники мона-хи ва, цхьабакьда куль-та гІулакх дераш тІа-тІа кІеаиглуш латташ хилар гуччахьа да.

Кинияза лоархІам бай-баларах священникаш «шолатгІа специаль-ность» Іомаяра уйла е баьннаб. Делкъа замаз кІиранденошка мара дац, хІаьта кІиранна юкъерча вокх деношка университетерча лекцеш-ка ух е шолагІча «свет-ски» учреждене балла болх.

Цу деррига хІама-ша, кхетадеш ма-дарра, католически долле лат-тарий сатем бозбу. Дукха хa йолцаш хиначa португальски епископа-та пленарни соещане хьандайкадир: «киназе деча гІулакхаш юкъар-чал доацаш дувзаденка доацача балхашта шоаш хетабеш бола священни-каш тІа-тІа дуккхагІа ху-лаш латташ хилар» шоаш чІоагІа сатем бай-ла хилар.

Н. РЕЗНИЧЕНКО, АПН соб. корр.

Лиссабон.

«НРАВСТВЕННОСТЬ» ЛОРАЕШ

«Полицейскеш масса-за я хинняб аз дотта-гІий лоархІаш. цхьа-баьъла укх тІеххьерча хино эхь доадаль лела болабеннаб уж», — хьа-кхайкадьа суде вовзаш волча лондонски «порно-графически» литератур...

ХІАМАН ДУХТІАВАЛА ГІЕРТА ОАМАЛ

МоллагІча Ін...ан болхлочун гІулакх ваттув болаш лет е лелаш белгалдоаккхача хиа эггара хьалха по деча тохкамех кепайоазоне дІадийзараш дукха хилерга хьож. Ше гучадаьккхи, даьшие дола керда хІама, уйлаш, факташ хьем на беш, лостам болаш сиза дІа-къе я газеташтех журналаш-тех гІолле шахь дІайовзийта е карагІдалар. диссертационни балха защита еча хана из дІаьта а вета де эшаш хилар вІалла теркал ца дича а, дуккхача деларашта меттел сага шийна я чІоагІа лоархІане хІама да. Къона вале а цу даь-къе эггара хиватІа кайовлаче-рех ва Вацуев Іабдула Зинае-вич — Нохч-ГІалгІай исторе, меттел литературан Іилма-тох-кама института советски хие-ча исторе сектора Іилман болх-ло.

Цу хьакъехьа къонача Іил-ман болхлочун ваттуа балар аз эггара хьалха дувз по редак-цешна, кепайоазон кхьича орга-нашца вІхха бувзам доатта-барца.

Каст-каста редакце воагІа Іабдула. Редакце планашка, не лерхІарашка хьежа ца Іеш да-ни яхар санна шиЙ дагалатта цхьа тема ца могаеш атта дІа-водаш. ТІаккха шийна дага-доаллара редакцена деталш цхьан дирий тІа-эттача хоийш хул авторо фу тайпа лостам бала беза кийчье лерхІачо ма-териала. Дерригаьа республи-кански газеташка арахьлаш, къаьст-къаьстача сбоникашта юкъехха дукха статьяш ара-йийнай цув укх тІехьарча хана. Уж дукха вле а сихвенна яаьнайі ала йиш йолаш яц уж. Сона дика йоаз Іабдулай оамал. Дуккха бийсаш паь ва еш болх беш вагІаш дІаахий-тай по. ХІаьта уж атта дьахин-на ца хилара эггара дикагІа йола тешал да цар чулоацам кІоарга хилар.

Іабдула шиЙ балха тІа вит-та кайзалаш турпвнар аьниа хет сона. нагахьа санна шко-лера а университете а, тІаккха эггара воалланe а Іилма-тох-кама институте а кхоачаш вух вахара никъ шьра хьабена ба-ларе.

... боламах, колониальни Іазапа дукьола Азеи Африкан халкъа-шо лоаттабеча къовсамах ма-териалаш гульеш вар. Вуза юкъарча конференцешка цу хьакъехьа рефераташ ешил ху-лар. Цу хана шиЙх Іилмахо хургва аьнна пуи дага чиина деце а тІехьагІа юха сона-беркболя беган битер по.

Шийна университете деша эттарашна из чакхъякхда вІаш-тІехьдалевзар Іабдулай. ШолагІча курсера пачхаьалкхен хьалдашкара шиЙ декхар дІа-далар дукха. Советски Эскаре гІулакх де воалвелар. Цига и ва туш дисанлер хІамах дика кийовлаш волча кохчий вІамин-гача сага хьинар. общественни вахарнара пуи беза. Цига дІавийлав Іабдула парте члени хилара кандидаталла а.

Эскарера цІавенечух тІехь-гІа кхы а чІоагІагІа дешара тІаьийзар дегІа ... беша. сакхетам дахбенна дола вІе-шига сог. Университет чакхдаь-кхаьехьа вай мехка Октябра 50 шу дизар белгалдоаккхача деношка СССР къонахчий де-легацена цхьана Германски Де-мократически Республике вайа из цІеЙ дездой хилар.

Иштта 1968 шера универси-тете дийша а ваьнна из Грозне дІакхаьача Урус-Мартанера № 2 йолча юкъерча школе хьехархола хьовхарг из. Ши-та цхьа шу ха мара эккхаьзар. Студент волча хана кІезиг-ду-кха Іилман балха тІаваьржа хиларо шиЙ оала бехийта тия-нобар, цудухьа из безам шиЙ ха кхачаьа юха сомебальвао, каст-каста цун кеста чура уй-лаш дІа а лувцаш.

Цу юкхьа конкурс ххапка-йир Нохч-ГІалгІай исторе, мет-тел литературан Іилма-тохка-ма институто. Ца гоалеш шиЙ хьахатаьш шиЦ хІачуделар по, тІаккха Іилман совето чотава-рах балха а этта барх шера шига къахьегаш хьавоагІа.

Цун вахарера ма ха керттер-ча даькъ «Сийлахь-йоккха Ок-тябрьски социалистически ре-...

... вахахача хана а коллектива меттел республика а общест-венни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хьаьенаб.

ШиЙ тема дагахья юша хоет Іилмахо вале а цох бой-къоица, шиЙ замо дІа ма-лех-хара тохкамхо хургва, нага-хьа санна вахар кІоаргга лов-заш, дока хулача эргалоний зем бакхи, дансаш зе доаш ка на зуле. Цу даькъе Іабдула творчески вІаьшиЙ вешь хІама да ше гульаь материал, техха хІама оаха дІадовзийта гІер-таш ца хилар. Цу даькъе а цун ваттув боадиЙт из КПСС а ВЛКСМ а Нохч-ГІалгІай об-комиЙ лектор хиларо. Наха хамаьрша хьайна дайзар Іа дІадовзийташ, царех каст-каста кхеташ нарца дагаволлаши хилча шинна а оагІоша чІоа-гІа пайда бола.

ШиЙ керттера тема'т соагІа лиим кхы а шиЪ е кхоъ доп тохкаш хьаеснал къоне Іил-мано. Иштта, цо гулъяй «1941—1945 шш. Сийлахь-бок-кхача ДаЙ-мехка тІема фрон-ташка Нохч-ГІалгІайчи тІе-махоше гойта турпала гІула-кхаш» яхача дешах йола йок-кха материала. А. Э. Вацуени цхьаькха цхьа ковкъости сос-тавителаш а болаш «Нохч-ГІалгІайчен парторганизаци 1903—1922 шерашка» яха до-кументни материалийн сбор-ник арадаккха кийчдеш да из-дательстве. Цу тайпара сбор-ник Къилбасела Кавказа авто-номни республикашка дух-хьашха кийчдаьча белгал-доаккха воагІа. ХІана дуя лар-де очеркаш кийчье оттаргбо-лаш ба вайнига.

Вайна йовзаш езаш йолча Джамбулатова Курааа Зинаи-даЙ бІаргьІала хинна Іабдула балха венача хьалхарча дийнахьа дейз. Цо цох укх тайпара аьлар:

— ЧІоагІа хІама тахнара, гулдара тІаккхуеш, хІаьта ше духтІаьала гІертачунга кхач-чалца са ца ... дим керда-ва... доаш оамал йолаш ва Іабдула. Дукха тайп-тайпара литература дешаш, ше тохкаш йолча темана говзахьа бІарчча штате боацача сотрудникий актива кхотае хоаш-ва. Инста-туте тайп-тайпара общественни ...

...

С. МАИСИГОВ.

АЭРОФЛОТА КЕРДА ТАРИФАШ

1977 шера I апреле дена авиабилеташта керда мах... чІоагІдаьд. Аэрофлота тарифаш (махаш) дийцаЙ граждан-ски авиаци хІанзарча реактивни лайнерашца кийчъаь хил... билетий мах хувца а ца луш тІеххьарча шерашка пассажир... сихагІа вІакхувлар, царна йоккха парГІато йолаш гІул... вІаштІехьдаккхар бахьан долаш. Цу дерригашка аІадо... тІаххийттад, перевозкай рентабельность лахъенна, дукх... хана пачхьалкхена чІоагІа зе хулаш а ийсла из.

Тарифаш вІаштІехьъяхаро торо хулийтаргья дІадолачу... хьежна бахача наха гІулакх дара йоарам кийсбе.

1977 шера I апреле дена юкъера лаьрхІача 20 процент ... кхетаргда авиабилетий махаш. Иштта Грознера Москве кх... чаьца долча билета мах 34 сом хургба. ХІанз цу билета ... 29 сом ба. Кхы гаьнагІа йолча вай трассашка тарифаш ... тайпара хургья:

Грозный — Москва — Хабаровск — 152 сом хІанзарча ... сома меттел, Грозный — Минводы — Алма-Ата — 64 ... 80 сома меттел. Иштта пассажира беш бола мах ... ме хул авиабилета хІанзарча маьла ІотІакхета процент ... згагІа хургья. Укхаза белгалдаккха доагІа цхьаьха. Та... фаш ІотІакхете я Аэрофлота чурча трассашкара махаш ... нех тІа эггара кІезигагІа да. ДІоацалга диллача ... йолча авиалинешка вайцатара махаш 2—2,5-ъза кІезигагІа ... капиталистически мехкашкарча йоакхагІйолча авиакомпа... керчул. Масала, Москва — Ленинград яхача 670 киломе... йолча трассе вайнига 18 сом доаких, хІаьта изал йолча тр... се США — 42 сом. Цул соагІа Аэрофлоте самолеташ та... тайпара яле я навигаце сезон моллагІа яле а махаш ху... луш дац.

СССР Аэрофлоте къаьнача аэровокзалашта реконстру... еш а керда ереш хьаьчем а йоккха программа кхочаш... латт. Из кхоачашъяра пачхаьалкхено дукха ахча дІа... цад. ТІеххьарча шерашка вай мехкарча 70 соагІа йолча го... дашца хьаьльай керда аэровокзальни комплексаш. 1980 ... къастІахкоачЙ ахм а 40 аэровокзал болх бе йолалургья, ... даьхие город Грознера яр а йолаш. ХІанзара аэропорташ ... вагІаш хилаф, самолеташца дуккхагІа мах дІа-юха лелаш ...

ТЕЛЕВИДЕНИ

...

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознeи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йолаш, Іуй-рийна дохк а доаллаш, малх-боалехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилех фегара температура республике 12—17, Грозне 14—16 градус йоалхал йолаш хилен тарло.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йолаш, тай-тайпарча оагІонашкахьара 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш, фегара температура бийсан 0—5, дийнахьа 10—15 градус йоалхал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; беІьтоахама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отдел — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-25; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-25; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадува шинарен, ерен, шоаттен деношка.

СФ05071. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2301.